

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

KANCHANABURI
จังหวัดกาญจนบุรี

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมก็สามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้านที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <https://agri-map-online.moac.go.th/> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดกาญจนบุรี
<http://ldd.go.th/Agri-map/Data/C./kri.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “กาญจนบุรี”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์ศักยภาพของที่ดินต่อการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ	5
2.1 อ้อยโรงงาน	6
2.2 มันสำปะหลัง	12
2.3 ข้าว	18
2.4 ยางพารา	24
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	30
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	31
เอกสารอ้างอิง	37
ภาคผนวก	39

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดกาญจนบุรี	4
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดกาญจนบุรี	6
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน ราย อำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี	8
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน	11
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลัง รายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี	14
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	17
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าว รายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี	20
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	23
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของยางพารา รายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี	26
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา	29
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอจังหวัดกาญจนบุรี	41
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดกาญจนบุรีจำแนกรายอำเภอ ตำบล	49
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดกาญจนบุรี	50
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	51
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี	53
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดกาญจนบุรี	54
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี	56

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินราชบุรี	44
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินจอมบึง	45
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินหุบกะพง	46
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกำแพงแสน	47
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินทับเสลา	48
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดกาญจนบุรี	57
ภาพที่ 7	พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี	58
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลัง จังหวัดกาญจนบุรี	59
ภาพที่ 9	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี	60
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดกาญจนบุรี	61
ภาพที่ 11	พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี	62
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดกาญจนบุรี	63
ภาพที่ 13	พื้นที่ปลูกยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี	64

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ 19,483.148 ตารางกิโลเมตร หรือ 12,176,968 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 13 อำเภอ 98 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีจำนวนประชากร 891,976 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับ จังหวัดตาก และจังหวัดอุทัยธานี

ทิศใต้ ติดต่อกับ จังหวัดราชบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดนครปฐม

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดกาญจนบุรีแบ่งเป็น 3 เขตใหญ่ ดังนี้

1) **เขตภูเขาและที่สูง** ด้านทิศเหนือเป็นเทือกเขาต่อเนื่องมาจากเทือกเขาถนนธงชัย ด้านตะวันตกเป็นเทือกเขาตะนาวศรีกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ทอดยาวลงไปตามด้านใต้ บริเวณนี้เป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำที่สำคัญของจังหวัด

2) **เขตที่ราบลูกฟูก** ด้านตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขาสลับกับเนินเขาเตี้ย ๆ อยู่ในเขตอำเภอเลาขวัญ อำเภอบ่อพลอย และอำเภอพนมทวน

3) **เขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ** ด้านใต้มีลักษณะเป็นที่ราบ อยู่ในเขตอำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง อำเภอพนมทวน และอำเภอเมืองกาญจนบุรี

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดกาญจนบุรีเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล (Tropical Savana: AW) มีอากาศแห้งแล้งในฤดูหนาว ฤดูฝนกับฤดูแล้งมีอากาศแตกต่างกันชัดเจน เดือนพฤษภาคมถึงตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีฝนตกชุกและความชื้นสูง พื้นที่ตอนบนเขตอำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี มีฝนตกชุก และมีการกระจายของฝนมากกว่าตอนล่าง ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 1,086.2 มิลลิเมตรต่อปี อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.45 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 39.39 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูง และอากาศร้อนอบอ้าวมากในฤดูร้อน ฤดูหนาว ไม้หนาวจัด ยกเว้นบริเวณเทือกเขา

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดกาญจนบุรี แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุดิบกำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) **สันดินริมน้ำ (Levee)** เป็นที่ดอน เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ การระบายน้ำค่อนข้างดีถึงดี เนื้อดินค่อนข้างหยาบ อาทิ ชุดดินท่าม่วง (Tm)

(2) ส่วนต่ำของสันดินริมน้ำ (lower part of levee) เป็นดินลุ่ม มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ดินลึกลง เนื้อดินร่วนหยาบถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทาและน้ำตาลปนเทา การระบายน้ำค่อนข้างเลว อาทิ ชุดดินสรรพยา (Sa)

(3) **ลุ่มหลังสันดินริมน้ำ (Back swamp, basin)** เป็นที่ลุ่มน้ำซึ่งอยู่ระหว่างสันดินริมน้ำกับตะพักลำน้ำหรือด้านข้างหุบเขา การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว เนื้อดินละเอียด อาทิ ชุดดินราชบุรี (Rb)

2) **ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain)** เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) **ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace)** เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกลง เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีเทา น้ำตาลปนเทา และน้ำตาล มีจุดประสีต่าง ๆ การระบายน้ำค่อนข้างเลวถึงเลว เช่น ชุดดินเดิมบาง (Db) ชุดดินนครปฐม (Np) เป็นต้น

(2) **ตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and High terrace)** เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกลง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินแม่ริม (Mr) ชุดดินจอมบึง (Cbg) เป็นต้น

(3) **เนินตะกอนน้ำพารูปพัด (Alluvial fan)** เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกลง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินทรายแป้งละเอียด สีน้ำตาลเหลือง จนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินกำแพงแสน (Ks) เป็นต้น

3) **ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain)** มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลกในระยะทางใกล้ ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทราย

และหินควอร์ตไซต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกลงปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง จนถึงแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินท่ายาง (Ty) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากหินทรายแปร ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกลงมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนละเอียดถึงดินเหนียวละเอียด สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินวังไผ่ (Wi)

(3) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกลงปานกลาง เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินมวกเหล็ก (Ml) ชุดดินวังสะพุง (Ws) เป็นต้น

(4) พัฒนาจากหินปูน ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกลงมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินปากช่อง (Pc) และชุดดินหินซ้อน (Hs) เป็นต้น

(5) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกลงมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงแดง การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินทับเสลา (Tas) ชุดดินลานสัก (Lsk) เป็นต้น

4) พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

ซึ่งได้แสดงรายละเอียดของชุดดินที่พบมากของจังหวัดกาญจนบุรี ในภาพที่ 1- 5

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดกาญจนบุรี จากฐานข้อมูลแผนที่สภาพการใช้ที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน (ตารางที่1)

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดกาญจนบุรี

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	361,418	2.95
พื้นที่เกษตรกรรม	3,497,327	28.73
พื้นที่นา	435,709	3.58
พืชไร่	2,226,966	18.28
ไม้ยืนต้น	544,544	4.47
ไม้ผล	159,903	1.33
พืชสวน	104,913	0.86
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	19,934	0.16
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	5,195	0.05
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	163	-
พื้นที่ป่าไม้	7,508,534	61.66
พื้นที่น้ำ	560,369	4.61
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	249,320	2.05
รวม	12,176,968	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2564

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดกาญจนบุรี มีเนื้อที่ชลประทาน 436,279.63 ไร่ (ร้อยละ 1.77 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 9 อำเภอ อ่างเก็บน้ำที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยเทียน อ่างเก็บน้ำชีราลงกรณ์ และอ่างเก็บน้ำศรีนครินทร์ ซึ่งมีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 64.65 ล้านลูกบาศก์เมตร (ตารางผนวกที่ 2 - 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีเนื้อที่ 1,167,809 ไร่ (ร้อยละ 9.59 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเลาขวัญ อำเภอเมืองกาญจนบุรี และอำเภอไทรโยค ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี มีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 120,605 ราย รวมเนื้อที่ 1,485,977 ไร่ สำหรับพื้นที่ดำเนินการแต่ละกิจกรรมมีเนื้อที่รวมกันมากกว่า 2,500 ไร่ มีจำนวน

25 กิจกรรม มีจำนวน 102,341 ราย รวมเนื้อที่ 1,421,724 ไร่ และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าว อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา และปาล์มน้ำมัน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดกาญจนบุรี เนื้อที่ 24 ไร่ เกษตรกร 31 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก ๆ 11 ชนิด สมุนไพรที่มีการปลูกมาก ได้แก่ กระเจี๊ยบแดง ยอบ้าน และกระชายดำ ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดกาญจนบุรีมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญ จำนวน 118 แห่ง และมีโรงงานทางการเกษตร 128 แห่ง โดยมีโรงสีขนาดใหญ่ 2 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูป โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทุเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสมเป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วม และขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง ข้าว และยางพารา (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดกาญจนบุรี

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ข้าว	1,101,173	31.48
2. อ้อยโรงงาน	708,107	20.25
3. มันสำปะหลัง	426,479	12.19
4. ยางพารา	97,981	2.80

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 อ้อยโรงงาน

อ้อยโรงงานเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของกาญจนบุรีในลำดับที่ 1 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 273,166 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.96 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 135,392 ไร่ อำเภอพนมทวน 38,247 ไร่ และอำเภอทองผาภูมิ 37,244 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 928,305 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 20.26 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอไทรโยค 200,511 ไร่ อำเภอบ่อพลอย 188,348 ไร่ และอำเภอด่านมะขามเตี้ย 160,330 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,983,774 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.30 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเลาขวัญ 519,518 ไร่ อำเภอห้วยกระเจา 281,407 ไร่ และอำเภอเมืองกาญจนบุรี 254,383 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,396,618 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.48 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) ในการปลูกอ้อย มีเนื้อที่ 110,224 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.35 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 57,728 ไร่ อำเภอพนมทวน 28,322 ไร่ และอำเภอด่านมะขามเตี้ย 13,349 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ในการปลูกอ้อยโรงงานมีเนื้อที่ 367,313 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.57 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอบ่อพลอย 117,453 ไร่ อำเภอด่านมะขามเตี้ย 76,457 ไร่ และอำเภอหนองปรือ 72,989 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ในการปลูกอ้อยโรงงานมีเนื้อที่ 619,579 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.23 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอเลาขวัญ 173,324 ไร่ อำเภอท่าม่วง 96,759 ไร่ และอำเภอห้วยกระเจา 92,548 ไร่

(4) พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) เนื้อที่ 4,057 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.29 ของพื้นที่ศักยภาพไม่เหมาะสม

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกอ้อยโรงงานแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน และพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 723,934 ไร่ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอไทรโยค 169,205 ไร่ รองลงมาอำเภอเมืองกาญจนบุรี 94,475 ไร่ และอำเภอด่านมะขามเตี้ย 83,873 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 162,942 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.65 ของพื้นที่ ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 77,664 ไร่ อำเภอทองผาภูมิ 37,205 ไร่ และอำเภอท่าม่วง 23,14 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 560,992 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.43 ของพื้นที่ ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอไทรโยค 169,205 ไร่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี 94,475 ไร่ และอำเภอด่านมะขามเตี้ย 83,873 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของอ้อยโรงงาน รายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ด่านมะขาม เดี่ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	160,330	105,291	102,223	367,844
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	76,457	31,006	975	108,438
			(47.69%)	(29.45%)	(0.95%)	(29.48%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	83,873	-	-	83,873
			(52.31%)			(22.80%)
ทองผาภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	37,244	48,660	65,500	34,898	186,302
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	39	24	139	2	204
		(0.10%)	(0.05%)	(0.21%)	(0.01%)	(0.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	37,205	48,636	-	-	85,841
		(99.90%)	(99.95%)			(46.08%)
ท่าม่วง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	36,493	3,301	213,831	105,255	358,880
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	13,349	1,416	96,759	90	111,614
		(36.58%)	(42.90%)	(45.25%)	(0.09%)	(31.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	23,144	1,885	-	-	25,029
		(63.42%)	(57.10%)			(6.97%)
ท่ามะกา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	135,392	7,035	14,949	88,943	246,319
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	57,728	2,935	11,190	18	71,871
		(42.64%)	(41.72%)	(74.85%)	(0.02%)	(29.18%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	77,664	4,100	-	-	81,764
		(57.36%)	(58.28%)			(33.19%)
ไทรโยค	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,775	200,511	64,571	138,878	414,735
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	99	31,306	3,659	216	35,280
		(0.92%)	(15.61%)	(5.67%)	(0.16%)	(8.51%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,676	169,205	-	-	179,881
		(99.08%)	(84.39%)			(43.37%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
บ่อพลอย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	188,348	250,822	181,538	620,708
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	117,453	84,122	1,026	202,601
			(62.36%)	(33.54%)	(0.57 %)	(32.64%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	70,895	-	-	70,895
			(37.64%)			(11.42%)
พนมทวน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	38,247	2,684	118,973	123,485	283,389
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	28,322	2,377	29,663	-	60,362
		(74.05%)	(88.56%)	(24.93%)		(21.30%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	9,925	307	-	-	10,232
		(25.95%)	(11.44%)			(3.61%)
เมืองกาญจนบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	150,772	254,383	285,293	690,448
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	56,297	75,587	1,073	132,957
			(37.34%)	(29.71%)	(0.38 %)	(19.26%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	94,475	-	-	94,475
			(62.66%)			(13.68%)
เลาขวัญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	2,889	9,813	519,518	27,528	559,748
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,096	5,613	173,324	73	181,106
		(72.55%)	(57.20%)	(33.36%)	(0.27%)	(32.35%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	793	4,200	-	-	4,993
		(27.45%)	(42.80%)			(0.89%)
ศรีสวัสดิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	9,169	22,018	157,970	189,157
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	9,169	-	-	9,169
			(100.00%)			(4.85%)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ขึ้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สังขละบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,653 (100.00%)	21,040 (100.00%)	13,260 (100.00%)	85,656 (100.00%)	121,609 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	90 (5.44%)	3 (0.01%)	4 (0.03%)	4 (0.00%)	101 (0.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,563 (94.56%)	21,037 (99.99%)	-	-	22,600 (18.58%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	126,195 (100.00%)	59,251 (100.00%)	29,609 (100.00%)	215,055 (100.00%)
หนองปรือ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	72,989 (57.84%)	21,518 (36.32%)	562 (1.90%)	95,069 (44.21%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	53,206 (42.16%)	-	-	53,206 (24.74%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,473 (100.00%)	447 (100.00%)	281,407 (100.00%)	35,342 (100.00%)	327,669 (100.00%)
ห้วยกระเจา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	8,501 (81.17%)	443 (99.11 %)	92,548 (32.89%)	21 (0.06%)	101,513 (30.98%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,972 (18.83%)	4 (0.89%)	-	-	1,976 (0.60%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	273,166 (100.00%)	928,305 (100.00%)	1,983,774 (100.00%)	1,396,618 (100.00%)	4,581,863 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	110,224 (40.35%)	367,313 (39.57%)	619,519 (31.23%)	4,060 (0.29%)	1,101,116 (24.03%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	162,942 (59.65%)	560,992 (60.43%)	-	-	723,934 (15.80%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกอ้อยโรงงาน คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 12,638 ไร่ และมันสำปะหลัง (S3+N) 21,366 ไร่ (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ด่านมะขามเตี้ย	2,430	2	2,432	-	-	-
ทองผาภูมิ	558	24	582	14,440	1	14,441
ท่าม่วง	804	5	809	-	-	-
ท่ามะกา	2,450	-	2,450	-	-	-
ไทรโยค	323	14	337	6,010	1	6,011
บ่อพลอย	2,023	30	2,053	-	-	-
พนมทวน	216	-	216	-	-	-
เมืองกาญจนบุรี	517	-	517	1	-	1
เลาขวัญ	454	-	454	-	-	-
ศรีสวัสดิ์	-	-	-	-	-	-
สังขละบุรี	619	68	687	913	-	913
หนองปรือ	2,089	12	2,101	-	-	-
ห้วยกระเจา	-	-	-	-	-	-
รวม	12,483	155	12,638	21,364	2	21,366

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกอ้อยโรงงานต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกอ้อยโรงงาน ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกอ้อยโรงงานที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน และอำเภอทองผาภูมิ

พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกอ้อยโรงงาน เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอไทรโยค อำเภอด่านมะขามเตี้ย และอำเภอเมืองกาญจนบุรี

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกอ้อย ไร่ งาน มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้ออ้อยร่วมด้วย

(3) พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตอ้อยโรงงาน พบว่าควรขยายพื้นที่ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว และมันสำปะหลังบนพื้นที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพบมากในอำเภอด่านมะขามเตี้ย อำเภอหนองปรือ และอำเภอบ่อพลอย ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม หากเกษตรกรต้องการกลับมาใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานเหมือนเดิม จะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการผลิตสูงในการปรับปรุงบำรุงดิน

2.2 มันสำปะหลัง

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของกาญจนบุรีในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 337,932 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.38 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอไทรโยค 126,042 ไร่ อำเภอด่านมะขามเตี้ย 85,496 ไร่ และอำเภอบ่อพลอย 34,286 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 1,960,798 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 42.79 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเลาขวัญ 475,866 ไร่ อำเภอบ่อพลอย 289,828 ไร่ และอำเภอห้วยกระเจา 239,221 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 854,389 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.65 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี 160,800 ไร่ อำเภอทองผาภูมิ 152,904 ไร่ และอำเภอบ่อพลอย 149,955 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 1,428,745 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.18 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 51,351 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.20 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอไทรโยค 40,901 ไร่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี 7,515 ไร่ และอำเภอศรีสวัสดิ์ 1,688 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ในการปลูกมันสำปะหลัง มีเนื้อที่ 460,804 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 23.50 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเลาขวัญ 185,244 ไร่ อำเภอห้วยกระเจา 63,441 ไร่ และอำเภอบ่อพลอย 62,537 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 183,978 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.53 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอบ่อพลอย 44,210 ไร่ อำเภอทองผาภูมิ 28,289 ไร่ อำเภอไทรโยค 22,772 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เนื้อที่ 11,974 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.81 ของพื้นที่ศักยภาพไม่เหมาะสม

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมันสำปะหลังแต่ไม่ใช่พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 1,786,575 ไร่ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเลาขวัญ 290,622 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอบ่อพลอย 227,291 ไร่ และอำเภอท่าม่วง 182,954 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 286,581 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.80 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 85,457 ไร่ อำเภอไทรโยค 85,141 ไร่ และอำเภอพนมทวน 34,238 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 1,499,994 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 76.50 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอเลาขวัญ 290,622 ไร่ อำเภอบ่อพลอย 227,291 ไร่ และอำเภอท่าม่วง 182,954 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ด่านมะขาม เดี่ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,391 (100.00%)	205,072 (100.00%)	54,870 (100.00%)	103,513 (100.00%)	367,846 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	272 (6.19%)	36,061 (17.58%)	13,203 (24.06%)	616 (0.60%)	50,152 (13.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	4,119 (93.81%)	169,011 (82.42%)	-	-	173,130 (47.07%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	152,904 (100.00%)	33,396 (100.00%)	186,300 (100.00%)
ทองผาภูมิ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	28,289 (18.50%)	1,905 (5.70%)	30,194 (16.21%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	25,433 (100.00%)	197,100 (100.00%)	27,524 (100.00%)	108,823 (100.00%)	358,880 (100.00%)
ท่าม่วง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	19 (0.07%)	14,146 (7.18%)	2,055 (7.47%)	60 (0.06%)	16,280 (4.54%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	25,414 (99.93%)	182,954 (92.82%)	-	-	208,368 (58.06%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	85,496 (100.00%)	61,584 (100.00%)	99 (100.00%)	99,141 (100.00%)	246,320 (100.00%)
ท่ามะกา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	39 (0.05%)	1,155 (1.88%)	7 (7.07%)	12 (0.01%)	1,213 (0.49%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	85,457 (99.95%)	60,429 (98.12%)	-	-	145,886 (59.23%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ไทรโยค	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	126,042 (100.00%)	60,164 (100.00%)	96,413 (100.00%)	132,071 (100.00%)	414,690 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	40,901 (32.45%)	15,907 (26.44%)	22,772 (23.62%)	1,184 (0.90%)	80,764 (19.48%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	85,141 (67.55%)	44,257 (73.56%)	-	-	129,398 (31.20%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	70 (100.00%)	289,828 (100.00%)	149,955 (100.00%)	180,813 (100.00%)	620,666 (100.00%)
บ่อพลอย	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	35 (50.00%)	62,537 (21.58%)	44,210 (29.48%)	2,205 (1.22 %)	108,987 (17.56%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	35 (50.00%)	227,291 (78.42%)	-	-	227,326 (36.63%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	34,286 (100.00%)	100,302 (100.00%)	13,285 (100.00%)	135,523 (100.00%)	283,396 (100.00%)
พนมทวน	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	48 (0.14%)	33,440 (33.34%)	6,934 (52.19%)	22 (0.02%)	40,444 (14.27%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	34,238 (99.86%)	66,862 (66.66%)	-	-	101,100 (35.67%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	34,217 (100.00%)	204,588 (100.00%)	160,800 (100.00%)	290,867 (100.00%)	690,472 (100.00%)
กาญจนบุรี	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	7,515 (21.96%)	29,549 (14.44%)	22,060 (13.72%)	3,806 (1.31 %)	62,930 (9.11%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	26,702 (78.04%)	175,039 (85.56%)	-	-	201,741 (29.22%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,720 (100.00%)	475,866 (100.00%)	53,984 (100.00%)	28,177 (100.00%)	559,747 (100.00%)
เลาขวัญ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	54 (3.14%)	185,244 (38.93%)	13,396 (24.81%)	697 (2.47 %)	199,391 (35.62%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,666 (96.86%)	290,622 (61.07%)	-	-	292,288 (52.22%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ศรีสวัสดิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,612 (100.00%)	1,015 (100.00%)	21,875 (100.00%)	157,655 (100.00%)	189,157 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,688 (19.60%)	39 (3.84%)	6,425 (29.37%)	391 (0.25 %)	8,543 (4.52%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,924 (80.40%)	976 (96.16%)	-	-	7,900 (4.18%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	35,979 (100.00%)	85,630 (100.00%)	121,609 (100.00%)
สังขละบุรี	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	2,055 (5.71 %)	85,630 (100.00%)	87,685 (72.10%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	7,257 (100.00%)	126,058 (100.00%)	52,133 (100.00%)	29,608 (100.00%)	215,056 (100.00%)
หนองปรือ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	775 (10.68%)	19,285 (15.30%)	11,837 (22.71%)	607 (2.05%)	32,504 (15.11%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	6,482 (89.32%)	106,773 (84.70%)	-	-	113,255 (52.66%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,408 (100.00%)	239,221 (100.00%)	34,568 (100.00%)	43,528 (100.00%)	327,725 (100.00%)
ห้วยกระเจา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5 (0.05%)	63,441 (26.52%)	10,735 (31.05%)	94 (0.22%)	74,275 (22.66%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,403 (99.95%)	175,780 (73.48%)	-	-	186,183 (56.81%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	337,932 (100.00%)	1,960,798 (100.00%)	854,389 (100.00%)	1,428,745 (100.00%)	4,581,864 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	51,351 (15.20%)	460,804 (23.50%)	183,978 (21.53%)	97,229 (6.81%)	793,362 (17.32%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	286,581 (84.80%)	1,499,994 (76.50%)	-	-	1,786,575 (38.99%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 397,980 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 163,832 ไร่ (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	อ้อยโรงงาน (ไร่)			ข้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ด่านมะขามเตี้ย	17,457	-	17,457	-	-	-
ทองผาภูมิ	-	-	-	2,843	37	2,880
ท่าม่วง	79,183	-	79,183	12,231	66	12,297
ท่ามะกา	2,284	-	2,284	2,583	50	2,633
ไทรโยค	3	-	3	323	-	323
บ่อพลอย	38,903	-	38,903	3,225	476	3,701
พนมทวน	16,392	-	16,392	17,951	2,404	20,355
เมืองกาญจนบุรี	15,768	-	15,768	1,949	-	1,949
เลาขวัญ	146,853	-	146,853	56,733	1,181	57,914
ศรีสวัสดิ์	-	-	-	-	-	-
สังขละบุรี	-	-	-	913	-	913
หนองปรือ	4,009	-	4,009	2,180	12	2,192
ห้วยกระเจา	77,128	-	77,128	57,759	916	58,675
รวม	397,980	-	397,980	158,690	5,142	163,832

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกมันสำปะหลังซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่ง

ปลูกลำไยสำคัญที่สุดของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอท่ามะกา อำเภอไทรโยค และอำเภอพนมทวน

พื้นที่ปลูกลำไยสำคัญในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกลำไยสำคัญในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกลำไยสำคัญ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความชื้น โดยกระจายอยู่ในอำเภอเลาขวัญ อำเภอบ่อพลอย และอำเภอห้วยกระเจา

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกลำไยสำคัญ มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

(3) พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตลำไยสำคัญ พบว่าควรขยายพื้นที่ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน และข้าวบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพบมากในอำเภอเลาขวัญ อำเภอท่าม่วง อำเภอห้วยกระเจา และอำเภอบ่อพลอย ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม

2.3 ข้าว

ข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของกาญจนบุรีในลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 267,653 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 5.85 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 92,508 ไร่ อำเภอพนมทวน 80,776 ไร่ และอำเภอท่าม่วง 46,640 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 40,890 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.89 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอบ่อพลอย 13,961 ไร่ อำเภอท่าม่วง 6,995 ไร่ และอำเภอพนมทวน 4,140 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 189,366 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 4.14 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอห้วยกระเจา 57,546 ไร่ อำเภอเลาขวัญ 56,527 ไร่ และอำเภอพนมทวน 37,671 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 4,079,806 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 89.12 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 197,472 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 73.78 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 67,779 ไร่ อำเภอพนมทวน 64,675 ไร่ และอำเภอท่าม่วง 38,646 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 26,441 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 64.66 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอบ่อพลอย 10,871 ไร่ อำเภอท่าม่วง 4,055 ไร่ และอำเภอหนองปรือ 2,464 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 189,366 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอห้วยกระเจา 57,546 ไร่ อำเภอเลาขวัญ 56,527 ไร่ และอำเภอพนมทวน 2,311 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 13,200 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.32 ของพื้นที่ศักยภาพไม่เหมาะสม

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 271,406 ไร่ กระจายตัวอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอท่ามะกา 24,729 ไร่ รองลงมาอำเภอพนมทวน 16,101 ไร่ และอำเภอห้วยกระเจา 8,972 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 70,181 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 26.22 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอท่ามะกา 24,729 ไร่ อำเภอพนมทวน 16,101 ไร่ และอำเภอห้วยกระเจา 8,972 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 14,449 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 35.34 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอบ่อพลอย 3,090 ไร่ อำเภอท่าม่วง 2,940 ไร่ และอำเภอพนมทวน 2,876 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ด่านมะขาม เดี่ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	6,542 (100.00%)	2,450 (100.00%)	2,833 (100.00%)	355,992 (100.00%)	367,817 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,772 (57.66%)	2,450 (100.00%)	2,833 (100.00%)	149 (0.04%)	9,204 (2.50%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,770 (42.34%)	-	-	-	2,770 (0.75%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	1,159 (100.00%)	556 (100.00%)	184,576 (100.00%)	186,291 (100.00%)
ทองผาภูมิ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,159 (100.00%)	556 (100.00%)	65 (0.04%)	1,780 (0.96%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	46,640 (100.00%)	6,995 (100.00%)	21,129 (100.00%)	283,594 (100.00%)	358,358 (100.00%)
ท่าม่วง	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	38,646 (82.86%)	4,055 (57.97%)	21,129 (100.00%)	343 (0.12 %)	64,173 (17.91%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	7,994 (17.14%)	2,940 (42.03%)	-	-	10,934 (3.05%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	92,508 (100.00%)	1,848 (100.00%)	2,574 (100.00%)	150,119 (100.00%)	247,049 (100.00%)
ท่ามะกา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	67,779 (73.27%)	-	2,574 (100.00%)	51 (0.03%)	70,404 (28.50%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	24,729 (26.73%)	1,848 (100.00%)	-	-	26,577 (10.76%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	60 (100.00%)	322 (100.00%)	414,575 (100.00%)	414,957 (100.00%)
ไทรโยค	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	60 (100.00%)	322 (100.00%)	288 (0.07%)	670 (0.16%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
บ่อพลอย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,140 (100.00%)	13,961 (100.00%)	5,479 (100.00%)	597,908 (100.00%)	620,488 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,516 (80.13%)	10,871 (77.87%)	5,479 (100.00%)	5,838 (0.98%)	24,704 (3.98%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	624 (19.87%)	3,090 (22.13%)	-	-	3,714 (0.60%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	80,776 (100.00%)	4,140 (100.00%)	37,671 (100.00%)	160,665 (100.00%)	283,252 (100.00%)
พนมทวน	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	64,675 (80.07%)	1,264 (30.53%)	37,671 (100.00%)	2,751 (1.71%)	106,361 (37.55%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	16,101 (19.93%)	2,876 (69.47%)	-	-	18,977 (6.70%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	16,472 (100.00%)	3,355 (100.00%)	1,941 (100.00%)	668,636 (100.00%)	690,404 (100.00%)
เมืองกาญจนบุรี	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	8,214 (49.87%)	2,422 (72.19%)	1,941 (100.00%)	567 (0.08%)	13,144 (1.90%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,258 (50.13%)	933 (27.81%)	-	-	9,191 (1.33%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	109 (100.00%)	809 (100.00%)	56,527 (100.00%)	500,403 (100.00%)	557,848 (100.00%)
เลาขวัญ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	94 (86.24%)	42 (5.19%)	56,527 (100.00%)	1,287 (0.26%)	57,950 (10.39%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	15 (13.76%)	767 (94.81%)	-	-	782 (0.14%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	718 (100.00%)	463 (100.00%)	-	187,977 (100.00%)	189,158 (100.00%)
ศรีสวัสดิ์	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	23 (4.97%)	-	5 (0.00%)	28 (0.01%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	718 (100.00%)	440 (95.03%)	-	-	1,158 (0.61%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สังขละบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	-	616	120,748	121,364
				(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	616	398	1,014
				(100.00%)	(0.33%)	(0.84%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
หนองปรือ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	2,464	2,172	210,350	214,986
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	2,464	2,172	118	4,754
			(100.00%)	(100.00%)	(0.06%)	(2.21%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	-	-	-	-
ห้วยกระเจา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	20,748	3,186	57,546	244,263	325,743
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	11,776	1,631	57,546	1,340	72,293
	(56.76%)	(51.19%)	(100.00%)	(0.55%)	(22.19%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,972	1,555	-	-	10,527
		(43.24%)	(48.81 %)	-	-	(3.23%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	267,653	40,890	189,366	4,079,806	4,577,715
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	197,472	26,441	189,366	13,200	426,479
	(73.78%)	(64.66%)	(100.00%)	(0.32%)	(9.32%)	
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	70,181	14,449	-	-	84,630
		(26.22%)	(35.34%)	-	-	(1.85%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าว คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน (S3) 36,230 ไร่ และ

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3) 1,828 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	อ้อยโรงงาน (ไร่)			มันสำปะหลัง (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ด่านมะขามเตี้ย	1,363	-	1,363	120	-	120
ทองผาภูมิ	-	-	-	-	-	-
ท่าม่วง	2,722	-	2,722	80	-	80
ท่ามะกา	8,947	-	8,947	4	-	4
ไทรโยค	-	-	-	-	-	-
บ่อพลอย	904	-	904	1,256	-	1,256
พนมทวน	11,542	-	11,542	154	-	154
เมืองกาญจนบุรี	2,206	-	2,206	46	-	46
เลาขวัญ	740	-	740	-	-	-
ศรีสวัสดิ์	-	-	-	81	-	81
สังขละบุรี	-	-	-	-	-	-
หนองปรือ	-	-	-	-	-	-
ห้วยกระเจา	7,806	-	7,806	87	-	87
รวม	36,230	-	36,230	1,828	-	1,828

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่าง ๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอท่ามะกา อำเภอพนมทวน และอำเภอท่าม่วง

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอบ่อพลอย อำเภอน้ำมวง และอำเภอนมทวน

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

(3) พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว พบว่าควรขยายพื้นที่ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน และมันสำปะหลังบนพื้นที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพบมากในอำเภอนมทวน อำเภอน้ำมวง และอำเภอห้วยกระเจา แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าวด้วยการลดพื้นที่ปลูกข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด หากในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้ โดยควรส่งเสริมให้ผลิตสินค้ามาตรฐานสูง เช่น มาตรฐานสินค้าการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) เป็นต้น

2.4 ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของกาญจนบุรีในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 พื้นที่ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกยางพารา

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 311,375 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 6.80 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอน้ำมวง 107,006 ไร่ อำเภอนมทวน 67,258 ไร่ และอำเภอน้ำมวง 36,340 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 346,008 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.55 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอไทรโยค 159,263 ไร่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี 60,770 ไร่ และอำเภอน้ำมวง 34,606 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 1,020,738 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.28 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวอยู่ในอำเภอบ่อพลอย 255,919 ไร่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี 225,190 ไร่ และอำเภอด่านมะขามเตี้ย 199,120 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 2,903,679 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 63.37 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน

3) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดินได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) ในการปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 25,164 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายตัวอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ 17,280 ไร่ อำเภอไทรโยค 6,334 ไร่ และอำเภอสังขละบุรี 1,465 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ในการปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 28,185 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.15 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายตัวอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ 15,689 ไร่ อำเภอไทรโยค 8,502 ไร่ และอำเภอสังขละบุรี 1,733 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) ในการปลูกยางพารา มีเนื้อที่ 31,471 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 3.08 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายตัวอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ 11,388 ไร่ อำเภอด่านมะขามเตี้ย 4,748 ไร่ และอำเภอไทรโยค 4,246 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) เนื้อที่ 13,161 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.45 ของพื้นที่ศักยภาพไม่เหมาะสม

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกยางพาราแต่ไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกยางพารา ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 604,034 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอโดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอไทรโยค 150,761 ไร่ รองลงมา ได้แก่ อำเภotáมะกา 106,921 ไร่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี 59,920 ไร่ อำเภอทองผาภูมิ 49,978 ไร่ อำเภอท่าม่วง 36,340 ไร่ และอำเภotáมะกา 34,593 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 286,211 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภotáมะกา 106,921 ไร่ อำเภอทองผาภูมิ 49,978 ไร่ และอำเภอท่าม่วง 36,340 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 317,823 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอไทรโยค 150,761 ไร่ อำเภอเมืองกาญจนบุรี 59,920 ไร่ และอำเภotáมะกา 34,593 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพของที่ดินและพื้นที่ปลูกจริงของยางพารารายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ด่านมะขาม เดี่ยว	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	9,891	199,120	158,835	367,846
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	327	4,748	1,083	6,158
			(3.31%)	(2.38%)	(0.68%)	(1.67%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	9,564	-	-	9,564
			(96.69%)			(2.60%)
ทองผาภูมิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	67,258	28,028	56,984	34,028	186,298
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	17,280	15,689	11,388	2,120	46,477
		(25.69%)	(55.98%)	(19.98%)	(6.23%)	(24.95%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	49,978	12,339	-	-	62,317
		(74.31%)	(44.02%)			(33.45%)
ท่าม่วง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	36,340	3,047	-	319,493	358,880
		(100.00%)	(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	870	870
					(0.27%)	(0.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	36,340	3,047	-	-	39,387
		(100.00%)	(100.00%)			(10.97%)
ท่ามะกา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	107,006	34,606	-	104,710	246,322
		(100.00%)	(100.00%)		(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	85	13	-	28	126
		(0.08%)	(0.04%)		(0.03%)	(0.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	106,921	34,593	-	-	141,514
		(99.92%)	(99.96%)			(57.45%)
ไทรโยค	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	33,612	159,263	83,756	137,957	414,588
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	6,334	8,502	4,246	344	19,426
		(18.84%)	(5.34%)	(5.07%)	(0.25%)	(4.69%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	27,278	150,761	-	-	178,039
		(81.16%)	(94.66%)			(42.94%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
บ่อพลอย	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	1,497	255,919	363,293	620,709
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	3,546	1,324	4,870
				(1.39%)	(0.36%)	(0.78%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	1,497	-	-	1,497
			(100.00%)			(0.24%)
พนมทวน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	33,953	6,958	46	242,439	283,396
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	56	-	-	56
			(0.80%)			(0.02%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	33,953	6,902	-	-	40,855
		(100.00%)	(99.20%)			(14.42%)
เมืองกาญจนบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	60,770	225,190	404,508	690,468
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	850	585	299	1,734
			(1.40%)	(0.26%)	(0.07%)	(0.25%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	59,920	-	-	59,920
			(98.60%)			(8.68%)
เลาขวัญ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,721	3,436	10,911	543,681	559,749
		(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	26	796	822
				(0.24%)	(0.15%)	(0.15%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,721	3,436	-	-	5,157
		(100.00%)	(100.00%)			(0.92%)
ศรีสวัสดิ์	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	10,287	23,901	154,970	189,158
			(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)	(100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	795	163	81	1,039
			(7.73%)	(0.68%)	(0.05%)	(0.55%)
	พื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	9,492	-	-	9,492
			(92.27%)			(5.02%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
สังขละบุรี	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	21,037 (100.00%)	4,704 (100.00%)	10,619 (100.00%)	85,249 (100.00%)	121,609 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,465 (6.96%)	1,733 (36.84%)	3,250 (30.61%)	6,001 (7.04%)	12,449 (10.24%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	19,572 (93.04%)	2,971 (63.16%)	-	-	22,543 (18.54%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	40 (100.00%)	23,453 (100.00%)	154,111 (100.00%)	37,449 (100.00%)	215,053 (100.00%)
หนองปรือ	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	220 (0.94%)	3,519 (2.28%)	67 (0.18%)	3,806 (1.77%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	40 (100.00%)	23,233 (99.06%)	-	-	23,273 (10.82%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,408 (100.00%)	68 (100.00%)	181 (100.00%)	317,067 (100.00%)	327,724 (100.00%)
ห้วยกระเจา	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	148 (0.05%)	148 (0.05%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,408 (100.00%)	68 (100.00%)	-	-	10,476 (3.20%)
	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	311,375 (100.00%)	346,008 (100.00%)	1,020,738 (100.00%)	2,903,679 (100.00%)	4,581,800 (100.00%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	25,164 (8.08%)	28,185 (8.15%)	31,471 (3.08%)	13,161 (0.45%)	97,981 (2.14%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	286,211 (91.92%)	317,823 (91.85%)	-	-	604,034 (13.18%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรพิจารณาให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกยางพารา คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง (S3+N)

22,250 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าว (S3) 5,845 ไร่ แต่เนื่องจากยุทธศาสตร์ยางพารา ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) กำหนดที่จะลดพื้นที่ปลูกยางพาราให้เหลือประมาณ 18.4 ล้านไร่ ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา

อำเภอ	มันสำปะหลัง (ไร่)			ข้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ด่านมะขามเตี้ย	-	-	-	-	-	-
ทองผาภูมิ	14,526	1	14,527	558	24	582
ท่าม่วง	-	-	-	804	5	809
ท่ามะกา	-	-	-	2,450	43	2,493
ไทรโยค	6,015	1	6,016	222	14	236
บ่อพลอย	-	-	-	85	2	87
พนมทวน	-	-	-	216	234	450
เมืองกาญจนบุรี	-	-	-	47	-	47
เลาขวัญ	-	-	-	346	-	346
ศรีสวัสดิ์	559	-	559	-	-	-
สังขละบุรี	1,148	-	1,148	619	72	691
หนองปรือ	-	-	-	103	-	103
ห้วยกระเจา	-	-	-	1	-	1
รวม	22,248	2	22,250	5,451	394	5,845

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิต และได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกยางพาราในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกยางพาราซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกยางพาราที่สำคัญของจังหวัด โดยกระจายอยู่ในอำเภอท่ามะกา อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอท่าม่วง

พื้นที่ปลูกยางพาราในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกยางพาราในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกยางพารา เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอไทรโยค อำเภอเมืองกาญจนบุรี และอำเภอท่ามะกา

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกยางพารา มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

(3) พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตยางพารา พบว่าควรขยายพื้นที่ในบริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง และข้าวบนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพบมากในอำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และอำเภอท่ามะกา ควรเน้นให้เกษตรกรปลูกพืชดังกล่าวต่อไป เนื่องจากปัจจุบันตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพารา เน้นการลดพื้นที่การปลูกยางพาราอยู่แล้ว ฉะนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร เน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่ามากที่สุดต่อไป

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 **ทุเรียนทองผาภูมิ** พืชที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงของจังหวัดกาญจนบุรีตอนใต้ ได้แก่ ทุเรียนทองผาภูมิ ซึ่งเป็นพันธุ์ทุเรียนหมอนทองและพันธุ์ชะนี มีรสชาติและเนื้อสัมผัสเฉพาะตัว คือ รสชาติไม่หวานจัด มันน่ำ กลิ่นไม่ฉุน เส้นใยน้อย และเนื้อครีม เพื่อเป็นการส่งเสริมและให้เป็นที่ยอมรับในวงกว้างทั้งในและต่างประเทศ ทางจังหวัดจึงผลักดันเพื่อขอรับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือ Geographical Indications: GI ของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม และสร้างความต้องการให้กับทุเรียนมากขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรในท้องถิ่น ทุเรียนจะมีผลผลิตในช่วงเดือนมิถุนายน ถึงสิงหาคม มีพื้นที่ปลูกหลักอยู่ที่อำเภอทองผาภูมิ ซึ่งบริเวณนี้สภาพพื้นที่มีลักษณะเป็นเทือกเขาสูงสลับซับซ้อนเป็นส่วนใหญ่ มีที่ราบบ้างบริเวณริมแม่น้ำแควน้อย และที่ราบระหว่างภูเขา ดินเป็นดินแดงปนทราย สภาพอากาศอยู่ในโซนร้อนและชุ่มชื้น

เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ในการส่งเสริมการปลูกทุเรียนควรส่งเสริมเฉพาะในพื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) ซึ่งยังมีพื้นที่ที่มีศักยภาพ คงเหลือ จำนวน 226,660 ไร่ ส่วนมากกระจายอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ 121,087 ไร่ และอำเภอไทรโยค 62,336 ไร่

นอกจากนี้ยังมีพืชทางเลือกชนิดอื่นที่ทางจังหวัดกาญจนบุรีส่งเสริมให้ปลูกนอกเหนือจากทุเรียน ได้แก่ เมล่อน หน่อไม้ฝรั่ง ข้าวโพดฝักอ่อน ข้าวโพดหวาน และกระเจียบเขียว โดยที่พืชทั้งหมดส่วนใหญ่มีการส่งเสริมในพื้นที่อำเภอที่มีการปลูกพืชผัก และมีแหล่งน้ำที่เพียงพอต่อการเพาะปลูกพืชผัก ส่วนมากกระจายเพาะปลูกอยู่ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่ามะกา อำเภอท่าม่วง และอำเภอด่านมะขามเตี้ย เป็นต้น

3.2 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ พืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่ง ที่ได้รับความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือก ในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วยให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ จากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน ไพล กระจ่างดำ และบัวบก เป็นต้น

ขมิ้นชัน เป็นพืชปลูกง่าย ชอบแสงแดดจัด และมีความชื้นสูง ชอบดินร่วนซุย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง เกษตรกรสามารถปลูกขมิ้นชันแซมในสวนเป็นการใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้ระหว่างรอการเติบโตของพืชหลัก โดยพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกขมิ้นชันที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 255,274 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอหนองปรือ อำเภอสังขละบุรี อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอด่านมะขามเตี้ย และอำเภอบ่อพลอย

ไพล เจริญได้ดีในดินร่วนซุย ปลูกง่าย ดูแลง่าย สามารถปลูกแซมระหว่างแปลงพืชหลักได้ โดยพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกไพลที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 46 ไร่ อยู่ในอำเภอทองผาภูมิ

กระจ่างดำ เจริญเติบโตและลงหัวได้ดีในดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดี ไม่ชอบน้ำขัง ไม่ชอบแดดจัด โดยพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกกระจ่างดำที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 81,536 ไร่ อยู่ในอำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และอำเภอสังขละบุรี

บัวบก เจริญเติบโตได้ดีในสภาพพื้นที่ดอน ดินร่วนปนทราย ขึ้นและ มีความอุดมสมบูรณ์ และการระบายน้ำดี ไม่มีน้ำขัง โดยพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกบัวบกที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 192,335 ไร่ อยู่ในอำเภอด่านมะขาม อำเภอพนมทวน อำเภอด่านมะขาม อำเภอห้วยกระเจา อำเภอเลาขวัญ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี

4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 อ้อยโรงงาน

1) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 110,224 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอด่านมะขาม อำเภอพนมทวน และอำเภอด่านมะขาม ตามแผนยุทธศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2560 - 2564 มียุทธศาสตร์ ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย การบริหารจัดการ และการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอุตสาหกรรม

อ้อยโรงงานน้ำตาลทราย และอุตสาหกรรม เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตอ้อยโรงงานในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนผลผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยอินทรีย์แบบคุณภาพสูง มีการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยการรณรงค์ลดการเผาตอซังเพื่อเพิ่มผลผลิตและลดปัญหาภาวะโลกร้อน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คิดค้นเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวโดยใช้เครื่องจักรเพื่อลดปัญหาแรงงาน ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่ม และเข้าร่วมโครงการเกษตรแปลงใหญ่ จัดหาปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกร และอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรที่มีการปรับปรุงบำรุงดินโดยลดต้นทุนการผลิต ส่งเสริมให้มีการปลูกอ้อยโรงงานที่มีสายพันธุ์ ต้านทานโรค และสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรที่มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูงในการปลูก

2) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกอ้อยโรงงานอยู่ มีเนื้อที่ 367,313 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอบ่อพลอย อำเภอด่านมะขามเตี้ย และอำเภอนองศรีอ้อย ควรพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และ การบริหารจัดการน้ำ ให้มีเพียงพอและเหมาะสมต่อการเพาะปลูก สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าของเสียจากโรงงานน้ำตาล และการนำของเสียจากโรงงานน้ำตาลไปใช้ในการปรับปรุงบำรุงดินในไร้อ้อย เพื่อเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุน ให้แก่เกษตรกรชาวไร้อ้อยโดยไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และชุมชนชาวไร้อ้อย

3) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกร ยังคงใช้ที่ดินปลูกอ้อยโรงงานอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น หรือจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน แต่ปัจจุบัน เกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน แต่เกษตรกร หันมาปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ปาล์ม น้ำมัน มะพร้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น มันสำปะหลัง หรือพืชไร่อื่นๆ ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการ พื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม หากเกษตรกรต้องการกลับมาใช้พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน เหมือนเดิม จะได้ไม่ต้องมีต้นทุนการผลิตสูงในการปรับปรุงบำรุงดิน

4.2 มันสำปะหลัง

1) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 51,351 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอไทรโยค อำเภอเมืองกาญจนบุรี และอำเภอศรีสวัสดิ์ ตามลำดับ ทั้งนี้ตามมาตรการยุทธศาสตร์มันสำปะหลัง ปี 2564 - 2567 เน้นให้เกษตรกรเข้าถึงพันธุ์

มันสำปะหลังต้านทานโรคใบด่าง (Cassava Mosaic Disease: CMD) ให้เชื้อแป้งสูงและมีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ไม่ต่ำกว่า 5 ตัน ภายในปี 2567 นั้น ทำให้เน้นมีการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง แต่เน้นการลดต้นทุนผลผลิต เร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาโรคโคนเน่าหัวเน่า และโรคใบด่างมันสำปะหลัง ส่งเสริมการทำระบบน้ำหยดในพื้นที่ที่มีศักยภาพ การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ ทำการวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด สร้างความร่วมมือระหว่างเกษตรกรและโรงงาน เพื่อวางแผนการขุดของเกษตรกร ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุ และระยะเวลาที่เหมาะสม ใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง ร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ และส่งเสริมให้เกษตรกรเป็น Smart farmer

2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 460,804 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอเลาขวัญ อำเภอห้วยกระเจา และอำเภอบ่อพลอย ตามลำดับ ควรพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งอาจต้องใช้ปุ๋ยส่งตัด สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง พัฒนาระบบน้ำหยดและการใช้น้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่ ให้มีการใช้ประโยชน์กับมันสำปะหลังให้มากที่สุด ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด

3) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ ควรส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจในการไถระเบิดดินดาน ให้เกษตรกรมีวิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาลดต้นทุน ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น และจัดหาตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชไร่หรือพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) พื้นที่ที่มีศักยภาพ หรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลังแต่เกษตรกรหันมาปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ข้าว ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือพืชไร่อื่น ๆ เช่น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ควรสร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม

4.3 ข้าว

1) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 197,472 ไร่ กระจายมากที่สุดอยู่ในอำเภอนาทม อำเภอพนมทวน อำเภอท่าม่วง และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ใน

พื้นที่ทั้ง 13 อำเภอ ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัด ควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว มีการรวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรด้านการตลาดในและต่างประเทศ การแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agriculture Practices: GAP) เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน ทั้งนี้ภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าพื้นที่นี้เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าวจึงไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีถ้าต้องการเปลี่ยนชนิดพืชควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตจะได้กลับมาทำนาได้อีก

2) **พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 26,441 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอบ่อพลอย อำเภอดงขี้เหล็ก อำเภอนองศรี เป็นต้น และกระจายตัวทุกอำเภอ เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำ ในบางช่วงของการเพาะปลูก ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดี และต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตยังสามารถกลับมาทำนาได้อีก

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีประมาณกว่าล้านไร่ ซึ่งประสบปัญหาซ้ำซากน้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยมาปลูกอ้อยโรงงานแทน หากในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสานทดแทน

4.4 ยางพารา

1) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมสูง (S1)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 25,164 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และอำเภอสังขละบุรี ทั้งนี้โดยตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เน้นให้มีการเพิ่มผลผลิตยางพาราต่อไร่ต่อปี จากปกติเฉลี่ยอยู่ที่ 224 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น 360 กิโลกรัมต่อไร่ ภายในปี 2579 นั้นควรมีการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่างๆ ดังนี้ การคัดเลือกพันธุ์ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และต้านทานโรค การปรับปรุงบำรุงดิน การใส่ปุ๋ยที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การปลูกพืชแซมและพืชคลุมดินให้เหมาะสม เพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของยาง การบำรุงรักษา การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งกิ่ง และเทคนิคการกรีดยางให้มีปริมาณน้ำยางสูงมีคุณภาพและตรงตามมาตรฐาน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง และ ส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็ง มีการบริหารงานแบบมีอาชีพ และสามารถถ่ายทอดกิจการให้กับคนรุ่นใหม่

2) **พื้นที่ปลูกยางพาราที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกยางพาราอยู่ มีเนื้อที่ 28,185 ไร่ กระจายอยู่ในอำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และอำเภอสังขละบุรี ตามลำดับ ควรสนับสนุนให้มีเพิ่มผลผลิตยางพารา โดยเน้นการจัดการที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ เช่นเดียวกันกับพื้นที่เหมาะสมสูง โดยเฉพาะการปรับปรุงบำรุงดิน เน้นการพัฒนาการตลาดในพื้นที่ เช่น จัดตั้งจุดรับซื้อ โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ในพื้นที่ ที่มีความเหมาะสมปานกลาง ให้มากขึ้น ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และปลูกยางพาราทดแทนในพื้นที่เดิมเช่นกันกับพื้นที่ที่มีความเหมาะสมสูง พัฒนาการตลาดและช่องทางจัดจำหน่ายให้มากขึ้น โดยเน้นการแปรรูปยาง หรือไม้ยางพาราเพิ่มมากขึ้น ซึ่งอาจเน้นจากชุมชนที่เข้มแข็งเป็นพื้นที่ต้นแบบ

3) **พื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกยางพาราอยู่ ส่งเสริมให้มีการโค่นยางพาราที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปี และหาพืชอื่นทดแทน เช่น ส่งเสริมให้ปลูกไม้ผล มะพร้าว ไม้หววน มันสำปะหลัง ยาสูบ แตงโม พืชไร่ และพืชผักต่าง ๆ ทดแทนให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่เลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่ให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตพืชผัก บริโภคในครัวเรือน เข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น และจัดตลาดให้กับเกษตรกรในการปลูกพืชผักทดแทน โดยอาจเริ่มจากตลาดชุมชน

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพ** หรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกยางพารา แต่เกษตรกร หันมาปลูกพืชอื่นทดแทน เช่น ปาล์มน้ำมัน มะพร้าว ไม้ผล ไม้ยืนต้นอื่น ๆ ควรเน้นให้เกษตรกรปลูกพืชดังกล่าวต่อไป เนื่องจากปัจจุบันตามมาตรการยุทธศาสตร์ยางพารา เน้นการลดพื้นที่การปลูกยางพาราอยู่แล้ว

ฉะนั้นควรสร้างความตระหนักให้เกษตรกร เน้นการทำเกษตรแบบผสมผสาน หรือการเข้าร่วมโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ วนเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่ามากที่สุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2556. ขอบเขตการปกครอง. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. การใช้ที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564.
(ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
1	ด่านมะขามเตี้ย	กลอนโต	
2		จรเข้เผือก	
3		ด่านมะขามเตี้ย	
4		หนองไผ่	
5	ทองผาภูมิ	ชะแล	
6		ท่าขนุน	
7		บิล็อก	
8		ลิ้นถิ่น	
9		สหกรณ์นิคม	
10		ห้วยเขย่ง	
11		หินดาด	
12		ท่าม่วง	เขาน้อย
13			ท่าตะคร้อ
14			ท่าม่วง
15			ท่าล้อ
16	ทุ่งทอง		
17	บ้านใหม่		
18	พังตรุ		
19	ม่วงชุม		
20	รางสาลี		
21	วังขนาย		
22	วังศาลา		
23	หนองขาว		
24	หนองตากยา		
25	ท่ามะกา	เขาสามสิบหาบ	
26		โคกตะบอง	
27		ดอนขมิ้น	
28		ดอนชะเอม	
29		ตะคร้อเอน	
30		ท่ามะกา	
31		ท่าไม้	
32		ท่าเรือ	
33		ท่าเสา	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

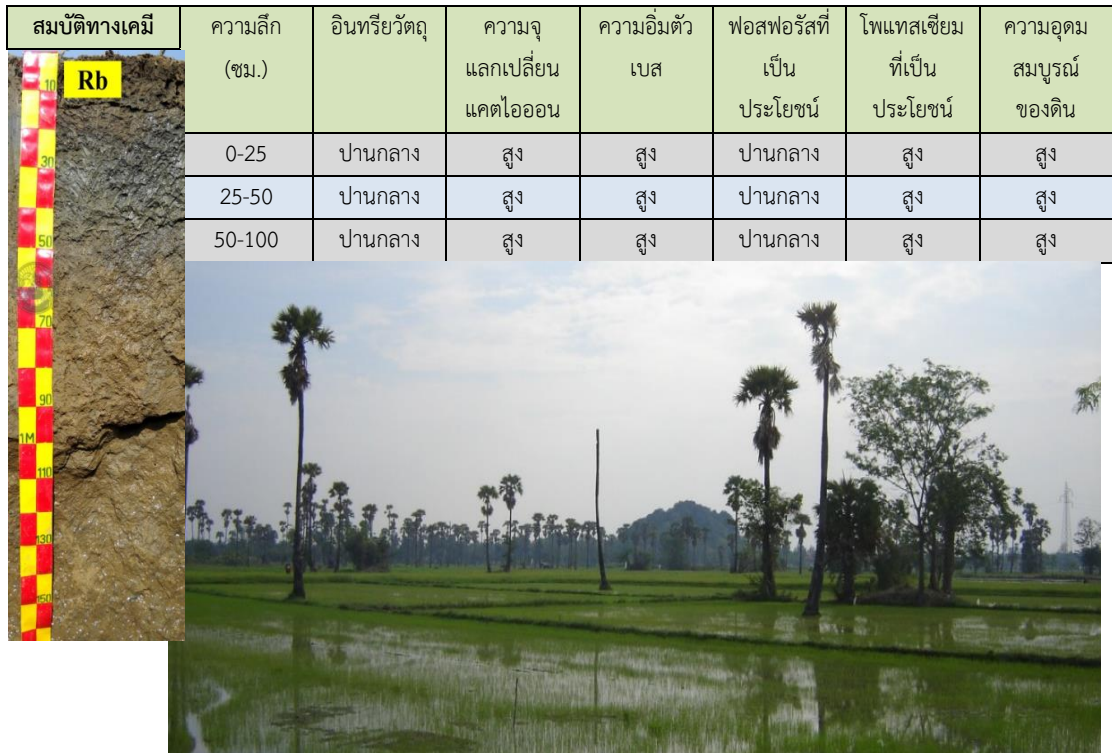
ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
34	ท่ามะกา (ต่อ)	พงดึก	
35		พระแท่น	
36		ยางม่วง	
37		สนามแย้	
38		แสนตอ	
39		หนองลาน	
40		ห้วยเหนียว	
41		อุโลกสีห์หมื่น	
42		ไทรโยค	ท่าเสา
43			ไทรโยค
44			บ้องตี้
45	ลุ่มสุ่ม		
46	วังกระแจะ		
47	ศรีมงคล		
48	สิงห์		
49	บ่อพลอย		ช่องด่าน
50		บ่อพลอย	
51		หนองกุ่ม	
52		หนองกร่าง	
53		หนองรี	
54		หลุมรั้ง	
55		พนมทวน	ดอนเจดีย์
56			ดอนตาเพชร
57	ทุ่งสมอ		
58	พนมทวน		
59	พังตรุ		
60	รางหวาย		
61	หนองโรง		
62	หนองสาหร่าย		
63	เมืองกาญจนบุรี	เกาะสำโรง	
64		แก่งเสี้ยน	
65		ช่องสะเดา	
66		ท่ามะขาม	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล	
67	เมืองกาญจนบุรี (ต่อ)	บ้านเก่า	
68		บ้านเหนือ	
69		บ้านใต้	
70		ลาดหญ้า	
71		ปากแพรก	
72		ลาดหญ้า	
73		วังด้ง	
74		วังเย็น	
75	หนองบัว		
76	เลาขวัญ	ทุ่งกระบี่	
77		เลาขวัญ	
78		หนองนกแก้ว	
79		หนองประดู่	
80		หนองปลิง	
81		หนองฝ้าย	
82		หนองโสน	
83		ศรีสวัสดิ์	เขาโจด
84	ด่านแม่ฉลบ		
85	ท่ากระดาน		
86	นาสวน		
87	แม่กระบุง		
88	หนองเป็ด		
89	สังขละบุรี		ปรางค์
90			ไล่โว่
91		หนองลู	
92	หนองปรือ	สมเด็จพระเจริญ	
93		หนองปรือ	
94		หนองปลาไหล	
95	ห้วยกระเจา	ดอนแสลบ	
96		วังไผ่	
97		สระลงเรือ	
98		ห้วยกระเจา	
รวม	13	98	

ที่มา: กรมการปกครอง, 2556

ชุดดิน	ราชบุรี	Series Rb	กลุ่มชุดดินที่ 7
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-1 %		
ภูมิสัณฐาน	แอ่งต่ำของที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเลวถึงเลว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเนื้อดินเป็นดินเหนียวปนทรายแป้งหรือดินเหนียว สีน้ำตาลปนเทาเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลแก่และน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง (pH 5.5-7.0) ดินล่างตอนบนเป็นดินเหนียว สีน้ำตาลปนเทาเข้มหรือน้ำตาลเข้ม มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง น้ำตาล และน้ำตาลปนเหลือง ในชั้นล่าง อาจพบรอยอุ้มน้ำและจุดประสีแดงปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.0) อาจพบเกลือแอมโมเนีย ก้อนเหล็ก และแมงกานีสสะสมตลอดหน้าตัดดิน		
ข้อจำกัด	เป็นที่ลุ่มต่ำ มักมีน้ำท่วมขังนาน		
ข้อเสนอแนะ	ควรปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มแร่ธาตุที่จำเป็นแก่พืชให้กับดิน และทำให้คุณสมบัติทางกายภาพของดินดีขึ้น ปรับปรุงการระบายน้ำของดิน และป้องกันน้ำขังโดยทำทางระบายน้ำผิวดิน		

ภาพที่ 1 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินราชบุรี

ชุดดิน	จอมบึง	Series	Cbg	กลุ่มชุดดินที่ 44
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด มีความลาดชัน 1-12 %			
ภูมิถิ่นฐาน	ตะพักลำน้ำ			
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา			
การระบายน้ำ	ค่อนข้างมาก			
การซึมผ่านได้ของน้ำ	เร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลเข้มปนเทา น้ำตาลปนเทา หรือน้ำตาลอ่อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกลาง (pH 5.0-7.0) ดินล่างเป็นทรายปนดินร่วน และในช่วงความลึกมากกว่า 100 เซนติเมตร เนื้อดินเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลอ่อน น้ำตาลปนเหลืองอ่อนหรือชมพู หรืออาจพบชั้นสะสมดินเหนียวเป็นแถบ (band) บาง ๆ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.0-6.5)			
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เนื้อดินเป็นทรายจัด			
ข้อเสนอแนะ	ปลูกพืชไร่ ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี เพื่อเพิ่มผลผลิต และเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของแร่ธาตุในดินและปรับปรุงสมบัติทางกายภาพให้ดีขึ้น			

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
		0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ต่ำ

ภาพที่ 2 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินจอมบึง

ชุดดิน	หุบกะพง	Series Hg	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสังฐาน	ลานตะพัก		
วัตถุดิบกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำของวัสดุที่สลายตัวและถูกเคลื่อนย้ายมาจากหินไมกาไนส์ หินไมกาชีสต์ หรือ หินแกรนิต		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	เร็ว	การไหลปานกลางของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก เป็นดินร่วนปนทรายตลอดและอนุภาคทรายมีขนาดหยาบขึ้นตามความลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายมีสีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึง เป็นกลาง (pH 6.0 - 7.0) ดินล่างตอนบนมีสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลแก่ ดินล่างเนื้อดิน เป็นดินร่วนปนทรายที่มีขนาดหยาบเพิ่มขึ้น ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปาน กลาง (pH 6.0-8.0) และอาจพบจุดประสีต่างๆ พบเกลือดีแรมไมกา ตลอดหน้าตัดของดิน		
ข้อจำกัด	เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย มีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ บางพื้นที่เกิดชั้นดานแน่นที่ขี้		
ข้อเสนอแนะ	ปลูกพืชไร่ ควรเลือกปลูกพืชที่ทนแล้งได้ดี ควรมีการปรับปรุงบำรุงรักษาดินโดยการใส่ปุ๋ย อินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสด เพื่อปรับปรุงคุณสมบัติของดินทั้งทางกายภาพ และเคมีให้ดีขึ้นและควรใส่ปุ๋ยเคมีควบคู่ไปด้วย เพื่อช่วยเพิ่มปริมาณธาตุอาหารให้แก่ดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ดีขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ของ ดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	สูง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 3 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินหุบกะพง

ชุดดิน	กำแพงแสน	Series Ks	กลุ่มชุดดินที่ 33
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน	ปานกลางถึงช้า
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแข็งหรือดินร่วน สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินบนตอนล่างเป็นดินร่วนปนทรายแข็งหรือดินร่วนเหนียวปนทรายแข็งหรือดินร่วนสีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างอ่อน (pH 7.0-8.0) ดินล่างตอนล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทรายแข็ง สีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม พบเกลือแร่ไมกาตลอดหน้าตัดของดินและมวลสารพวกปูนสะสมปะปนอยู่ในดินชั้นล่างปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 7.0-8.5) บางบริเวณอาจพบชั้นทรายแทรกในชั้นดินล่าง ๆ อาจจะขาดน้ำในช่วงฤดูเพาะปลูกซึ่งทำให้พืชชะงักการเจริญเติบโต		
ข้อจำกัด	ดินมีความเหมาะสมดีในการปลูกพืชทั่ว ๆ ไป ถ้ามีการชลประทานหรือมีแหล่งน้ำเพียงพอ ดินนี้จะแหล่งผลิตทางการเกษตรที่สำคัญของประเทศ		
ข้อเสนอแนะ	ควรปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยคอก และปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มแร่ธาตุที่จำเป็นต่อพืชให้กับดินและทำให้สมบัติทางกายภาพของดินดีขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	สูง	ต่ำ	สูง	สูง	สูง	สูง
	25-50	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	สูง	สูง	ปานกลาง
	50-100	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	สูง	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 4 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินกำแพงแสน

ชุดดิน	ทับเสลา	Series Tas	กลุ่มชุดดินที่ 48
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเนินเขา มีความลาดชัน 2-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และหรือเคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไมไกลนักของ หินแกรนิต หินไนส์ และหินชีสต์		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินตื้นหรือตื้นมากถึงชั้นเศษหินและก้อนหินหนาแน่นมาก พบชั้นหินพื้นระหว่าง ความลึก 50-125 เซนติเมตร ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนปนทรายปน เศษหิน สีนํ้าตาลเข้มหรือนํ้าตาลปนแดงเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนปนทรายปนเศษหินและก้อนหิน มาก สีนํ้าตาลปนแดงหรือนํ้าตาลปนแดงเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึง เป็นกลาง (pH 6.0-7.0) จะพบเกล็ดไมกาตลอดชั้นดิน		
ข้อจำกัด	เป็นดินตื้นถึงชั้นก้อนหินหนาแน่น พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง หน้าดินจะถูก ชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและ เพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมา ใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิมตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง

ภาพที่ 5 หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินทับเสลา

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดกาญจนบุรีจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)		
ด่านมะขามเตี้ย	22,519.81	กลอนโต	19,082.71		
		จระเข้เผือก	2,957.78		
		ด่านมะขามเตี้ย	479.33		
ท่าม่วง	70,337.40	เขาน้อย	229.74		
		ท่าตะคร้อ	9,772.16		
		ทุ่งทอง	9,762.36		
		บ้านใหม่	7,361.91		
		พังตรุ	7,525.52		
		ม่วงชุม	8,307.44		
		รางสาลี	6,575.21		
		วังขนาย	2,463.48		
		วังศาลา	7,211.85		
		หนองขาว	11,127.74		
		ท่ามะกา	164,609.77	เขาสามสืบหาบ	10,691.04
				โคกตะบอง	11,847.12
ดอนขมื่น	3,551.93				
ดอนชะเอม	13,370.70				
ตะคร้อเอน	26,179.31				
ท่ามะกา	6,689.70				
ท่าไม้	5,766.73				
ท่าเรือ	130.05				
ท่าเสา	6,845.11				
พงตึก	8,554.78				
พระแท่น	11,693.60				
ยางม่วง	9,526.80				
สนามแย้	9,048.52				
แสนตอ	9,654.72				
หนองลาน	8,669.81				
ห้วยเหนียว	3,826.22				
สนามแย้	9,048.52				
แสนตอ	9,654.72				

ตารางผนวกที่ 2 (ต่อ)

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
ท่ามะกา (ต่อ)		อุโลกสีห์หมื่น	18,563.64
บ่อพลอย	1,709.92	หนองกุ่ม	1,709.92
พนมทวน	121,147.16	ดอนเจดีย์	14,894.55
		ดอนตาเพชร	7,816.04
		ทุ่งสมอ	6,786.98
		พนมทวน	18,865.24
		พังตรุ	33,812.12
		รางหวาย	27,208.70
		หนองสาหร่าย	11,763.54
		เมืองกาญจนบุรี	11,931.43
		ลาดหญ้า	4,223.98
เลาขวัญ	4,743.56	หนองฝ้าย	4,178.86
		หนองโสน	564.70
หนองปรือ	10,860.48	สมเด็จพระเจริญ	3,257.73
		หนองปรือ	7,602.75
ห้วยกระเจา	28,420.09	ดอนแสลบ	24,300.98
		สระลงเรือ	3,447.10
		ห้วยกระเจา	672
รวม	436,279.62		454,982.89

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดกาญจนบุรี

หน่วย : ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภท อ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำห้วยเทียน	กลาง	เลาขวัญ	ทุ่งกระบ่า	4.8	50
2	อ่างเก็บน้ำชีราลงกรณ์	กลาง	สังขละบุรี	ปรางค์ผล	1.4	10.65
3	อ่างเก็บน้ำศรีนครินทร์	กลาง	ศรีสวัสดิ์	ท่ากระดาน	0.24	4
	รวม				6.44	64.65

ที่มา: กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกตามอำเภอ ตำบล

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
ด่านมะขามเตี้ย	158,244	กลอนโด	125
		จรเข้เผือก	94,289
		ด่านมะขามเตี้ย	48,848
		หนองไผ่	14,982
ทองผาภูมิ	73,599	ชะแล	35,083
		ท่าขนุน	17,858
		ปิล็อก	22
		ลิ้นถิ่น	404
		สหกรณ์นิคม	4,528
		ห้วยเขย่ง	10,748
		หินดาด	4,956
ท่าม่วง	1,474	รางสาลี	1,460
		หนองตากยา	14
ไทรโยค	163,705	ท่าเสา	42,275
		ลุ่มสุ่ม	28,692
		วังกระแจะ	9,337
		ศรีมงคล	17,002
		สิงห์	66,399
พลอย	52,865	หนองรี	2,540
		หลุมร้าง	50,325
พนมทวน	14,793	ดอนตาเพชร	7,843
		พนมทวน	5,615
		หนองโรง	1,335
เมืองกาญจนบุรี	234,090	เกาะสำโรง	295
		แก่งเสี้ยน	10,476

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ	เนื้อที่ (ไร่)	ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
เมืองกาญจนบุรี (ต่อ)		ท่ามะขาม	10,282
		บ้านเก่า	48,071
		ลาดหญ้า	33,008
		วังด้ง	61,300
		วังเย็น	20,829
		หนองบัว	17,100
		หนองหญ้า	32,729
		เลาขวัญ	286,693
เลาขวัญ	482		
หนองนกแก้ว	52,964		
หนองประตู	13,937		
หนองปลิง	74,456		
หนองฝ้าย	70,006		
หนองโสน	12,068		
ศรีสวัสดิ์	1,158		
		ด่านแม่แฉลบ	1
สังขละบุรี	5,129	ปริงเผล	1,837
		หนองลู	3,292
หนองปรือ	154,727	สมเด็จพระเจริญ	23,065
		หนองปรือ	79,185
		หนองปลาไหล	52,477
ห้วยกระเจา	21,332	วังไผ่	15,156
		ห้วยกระเจา	6,176
รวม	1,167,809	49	1,167,809

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	มันสำปะหลังโรงงาน	27,151	545,531
2	ข้าวนาปี	30,616	360,774
3	อ้อยโรงงาน	11,899	216,580
4	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	4,039	87,604
5	ยางพารา	3,839	77,562
6	ปาล์มน้ำมัน	982	17,503
7	ข้าวโพดฝักอ่อน	3,284	12,810
8	ข้าวโพดหวาน	1,495	10,690
9	ข้าวนาปรัง	1,028	9,701
10	มะขาม	1,216	8,637
11	สับปะรด	618	8,408
12	กล้วยน้ำว้า	2,595	8,398
13	ยูคาลิปตัส	507	7,974
14	ส้มโอ	1,242	6,433
15	มะม่วง	1,724	5,966
16	ทุเรียน	1,170	5,413
17	มะนาว	1,654	4,509
18	มะกรูด	1,612	4,423
19	หญ้าเลี้ยงสัตว์	933	4,299
20	มะละกอ	847	3,587
21	มะม่วงหิมพานต์	522	3,472
22	มะพร้าว	1,035	3,346
23	กระชาย	746	2,770
24	พริกชี้หนูเม็ดใหญ่	844	2,748
25	เงาะ	743	2,586
รวม		102,341	1,421,724

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรของเกษตรกร จังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	ขมิ้นชัน	395	5,816.13	ทองผาภูมิ ท่าม่วง ท่ามะกา ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี ศรีสวัสดิ์ สังขละบุรี
2	ดีปลี	479	3,850.34	เมืองกาญจนบุรี ท่าม่วง ไทรโยค ด่านมะขามเตี้ย ทองผาภูมิ ศรีสวัสดิ์ หนองปรือ บ่อพลอย ท่ามะกา สังขละบุรี ห้วยกระเจา พนมทวน
3	บุก	125	2,634.88	ทองผาภูมิ ศรีสวัสดิ์ ไทรโยค สังขละบุรี หนองปรือ
4	ไพล	56	819.02	ด่านมะขามเตี้ย ทองผาภูมิ ท่าม่วง ท่ามะกา ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี ศรีสวัสดิ์ สังขละบุรี
5	พริกไทย	36	557.94	ด่านมะขามเตี้ย ทองผาภูมิ ไทรโยค บ่อพลอย เมืองกาญจนบุรี สังขละบุรี ห้วยกระเจา
6	มะระขี้นก	35	423.80	ไทรโยค ด่านมะขามเตี้ย หนองปรือ
7	ว่านหางจระเข้	30	385.40	ด่านมะขามเตี้ย ไทรโยค บ่อพลอย เมืองกาญจนบุรี
8	ยอบ้าน	9	340.01	ด่านมะขามเตี้ย ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี ท่ามะกา
9	กระเจี๊ยบแดง	18	128.09	ทองผาภูมิ ไทรโยค สังขละบุรี เลาช่วญ เมืองกาญจนบุรี
10	กฤษณา	8	94.58	ทองผาภูมิ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี หนองปรือ
11	ตะไคร้หอม	9	77.90	ด่านมะขามเตี้ย ท่าม่วง เมืองกาญจนบุรี สังขละบุรี
12	พลู	7	66.02	ท่ามะกา ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี สังขละบุรี
13	บอระเพ็ด	2	54.30	ไทรโยค ท่าม่วง
14	ขุมเห็ดเทศ	1	53.00	ไทรโยค
15	บัวบก	1	53.00	ไทรโยค
16	รางจืด	1	53.00	ไทรโยค
17	อบเชย	1	48.00	ไทรโยค
18	อัญชัน	6	42.71	ไทรโยค ทองผาภูมิ เลาช่วญ หนองปรือ

ตารางผนวกที่ 6 (ต่อ)

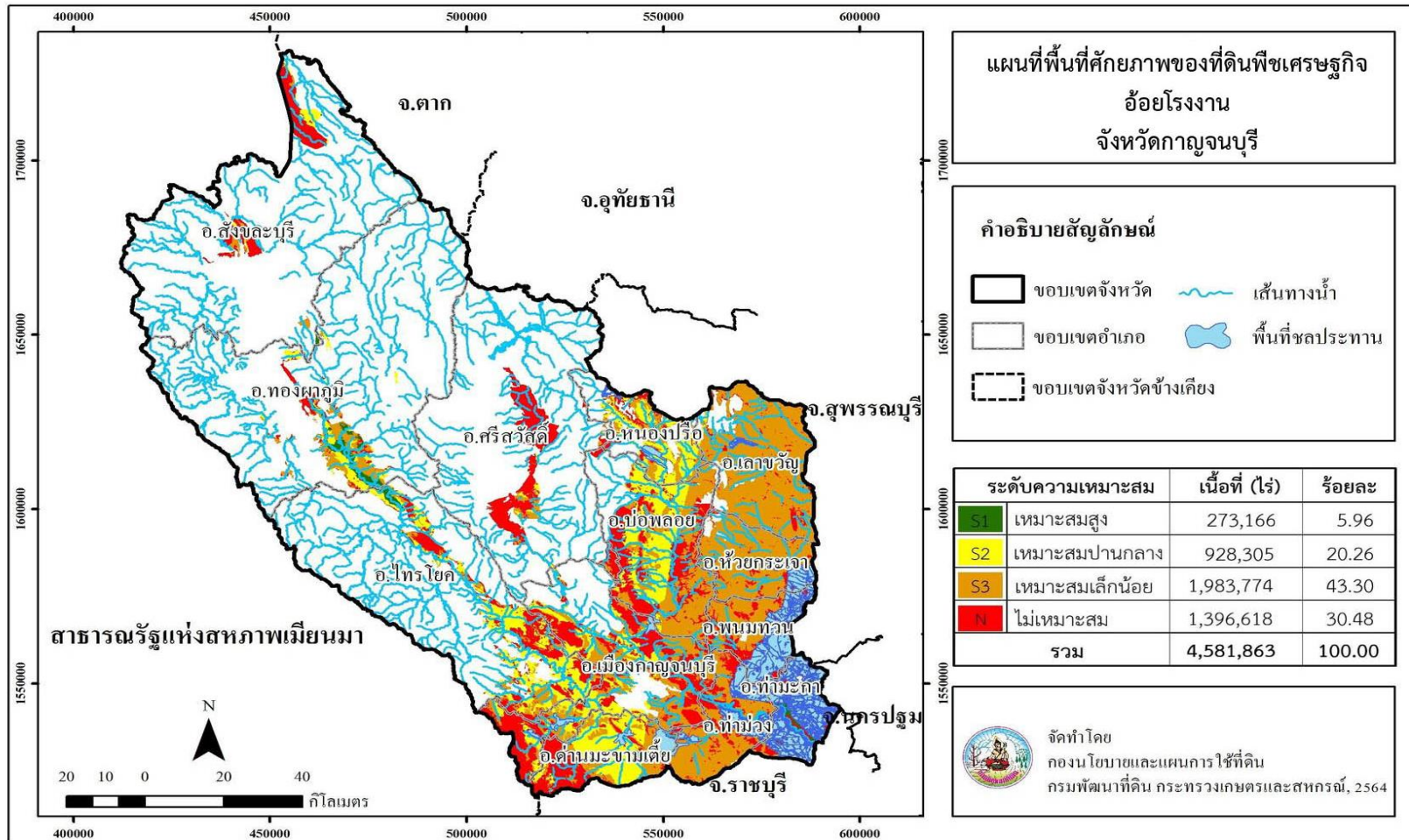
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
19	กานพลู	1	41.32	ทองผาภูมิ
20	ขมิ้นอ้อย	5	40.33	ทองผาภูมิ ไทรโยค
21	แก่นตะวัน	1	23.65	ด่านมะขามเตี้ย
22	ฝาง	1	20.70	ด่านมะขามเตี้ย
23	ว่านชักมดลูก	2	19.95	ทองผาภูมิ ไทรโยค
24	ฟ้าทะลายโจร	2	19.95	ไทรโยค ท่ามะกา
25	เพชรสังฆาต	1	17.15	ไทรโยค
26	มะแว้งเครือ	2	14.46	ท่ามะกา บ่อพลอย
27	หญ้าหวาน	1	9.11	เลาขวัญ
28	เก๊กฮวย	1	7.41	เมืองกาญจนบุรี
29	พญาอ	1	4.90	ไทรโยค
30	จันทร์เทศ	1	3.00	เมืองกาญจนบุรี
31	กระชายดำ	1	1.00	บ่อพลอย
32	สมุนไพรอื่นๆ	18	176.84	ด่านมะขามเตี้ย ทองผาภูมิ ท่ามะกา
รวม		1,257	15,897.89	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

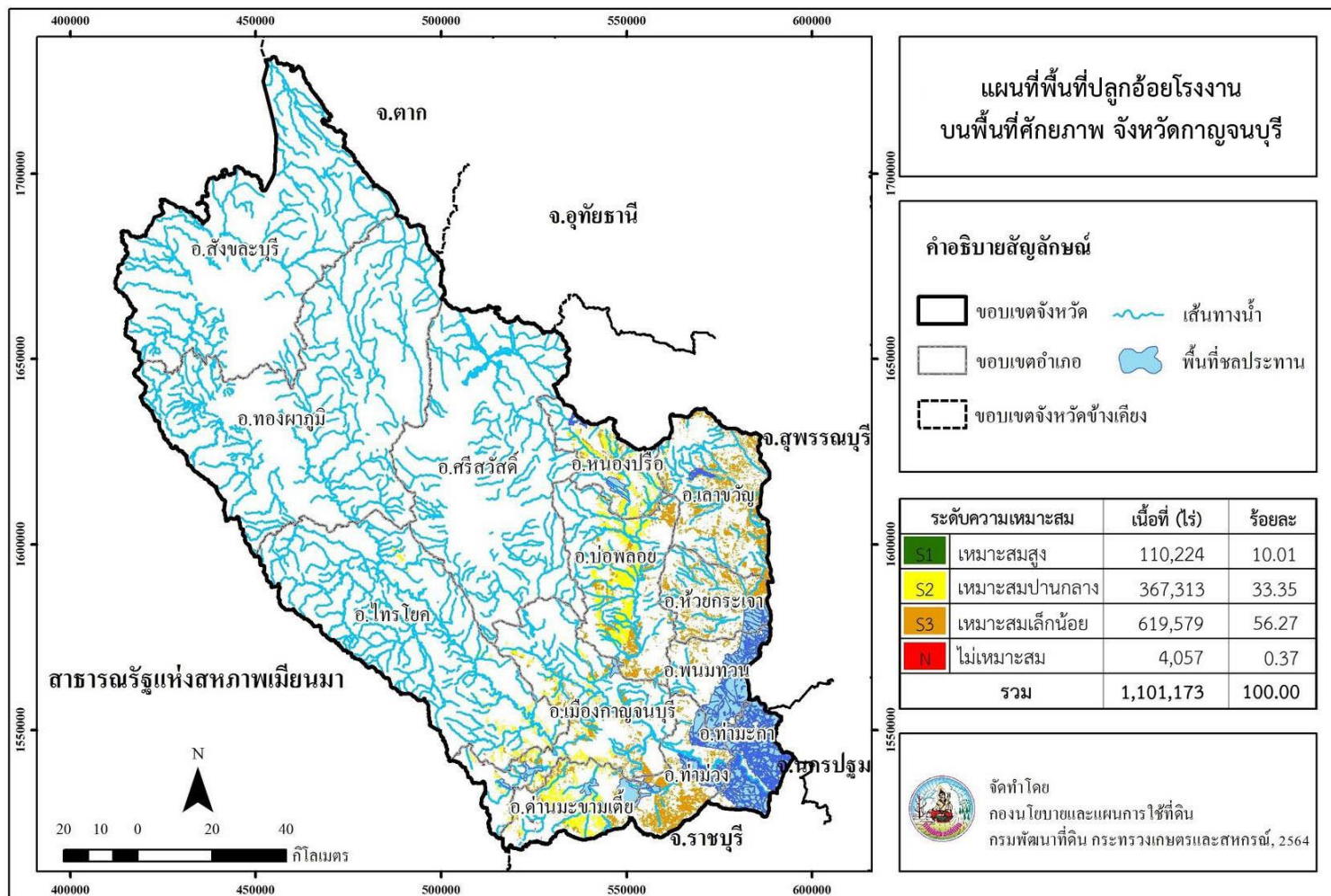
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และสหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	7	โรงสีขนาดเล็ก	8
โรงงานผลิตปุ๋ยชีวภาพ	6	โรงสีขนาดกลาง	7
สหกรณ์การเกษตร	44	โรงสีขนาดใหญ่	2
สหกรณ์นิคม	4	โรงงานด้านการเกษตรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	111
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	5		
โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง	3		
โรงงานผลิตมันเส้น	16		
โรงงานน้ำตาล	15		
โรงงานผลิตเอทานอล	1		
โรงงานไฟฟ้า	1		
โรงงานแปรรูปผลผลิตจากยางพารา	1		
โรงงานน้ำตาล	15		
รวม	118	รวม	128

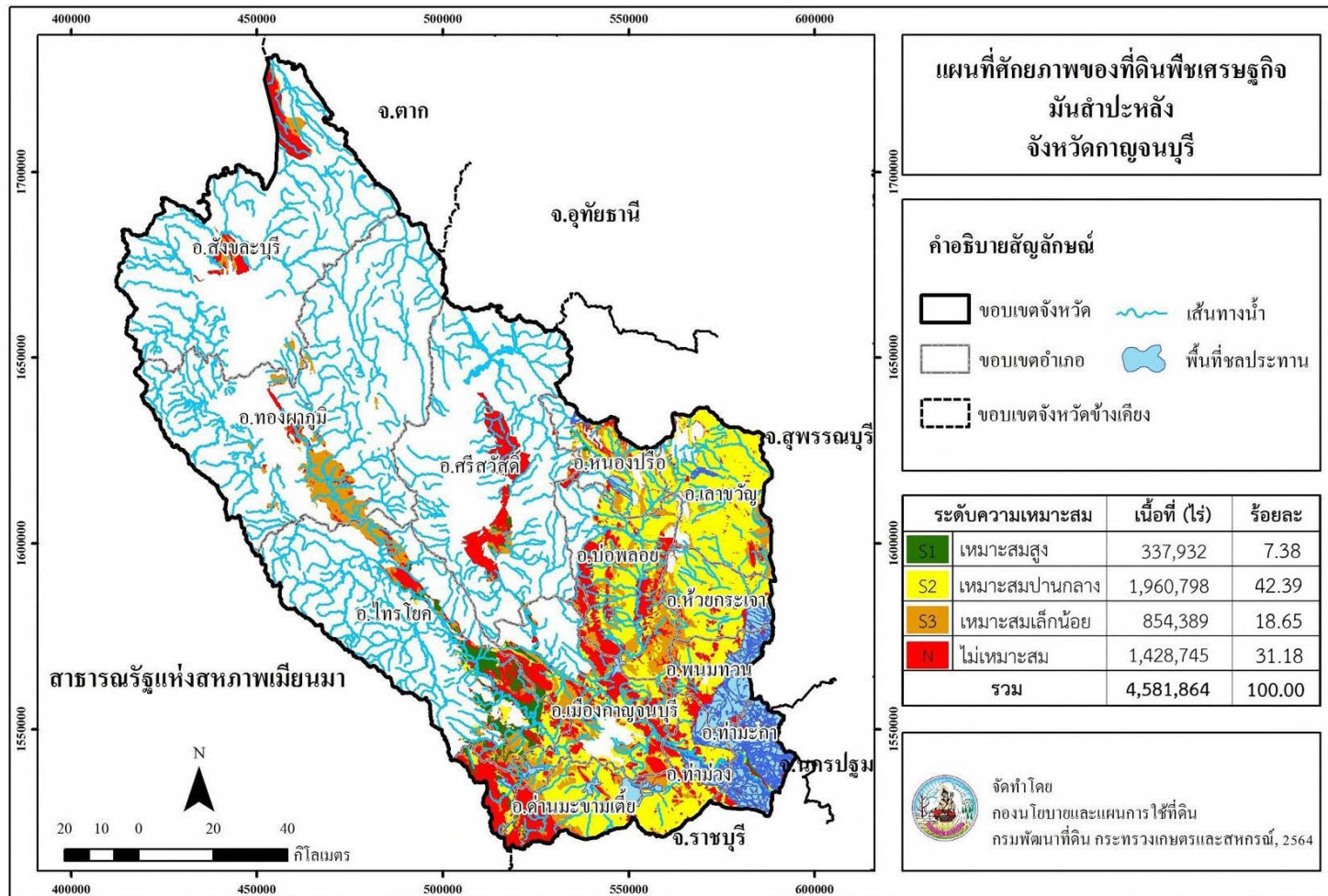
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

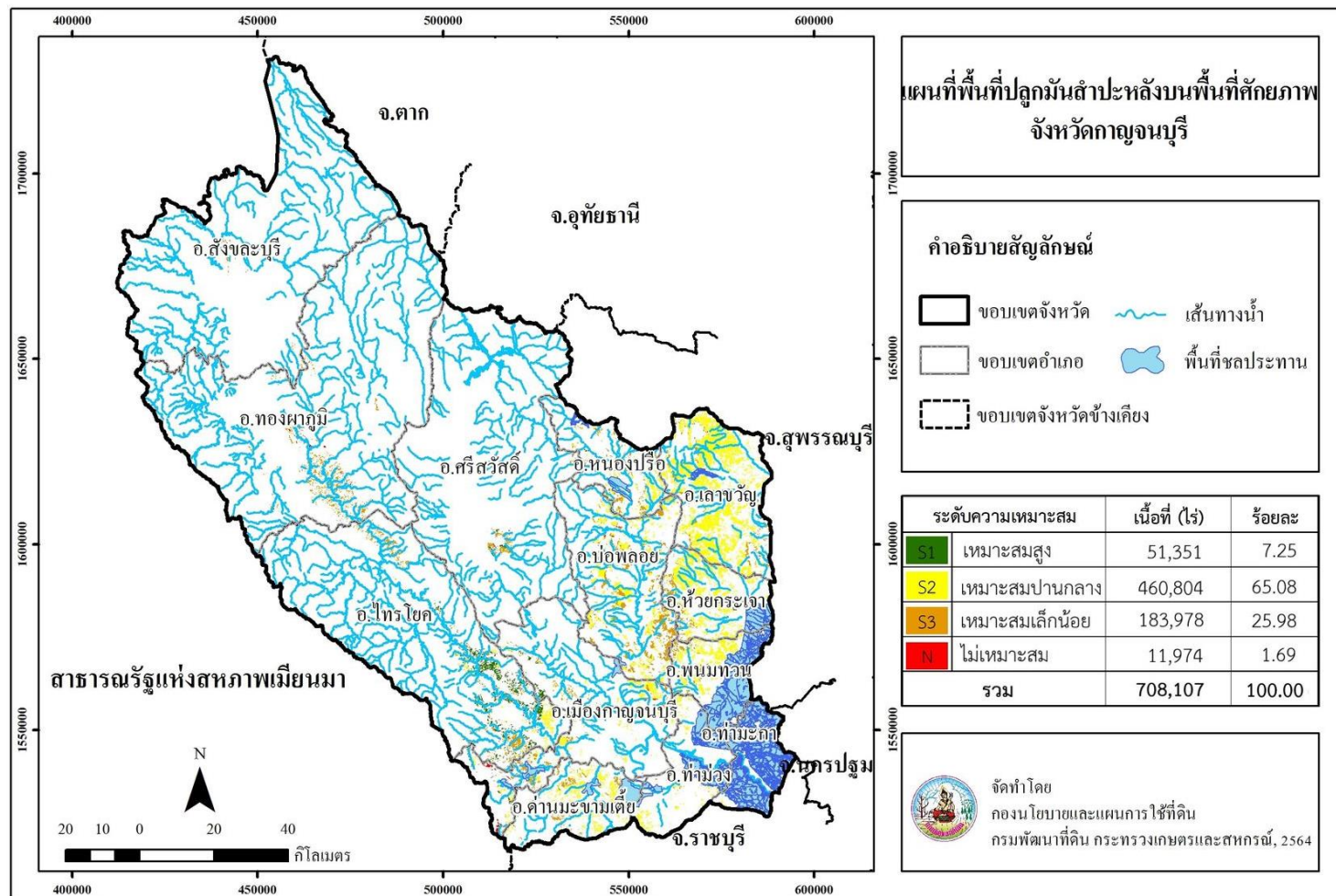
ภาพที่ 6 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจอ้อยโรงงาน จังหวัดกาญจนบุรี

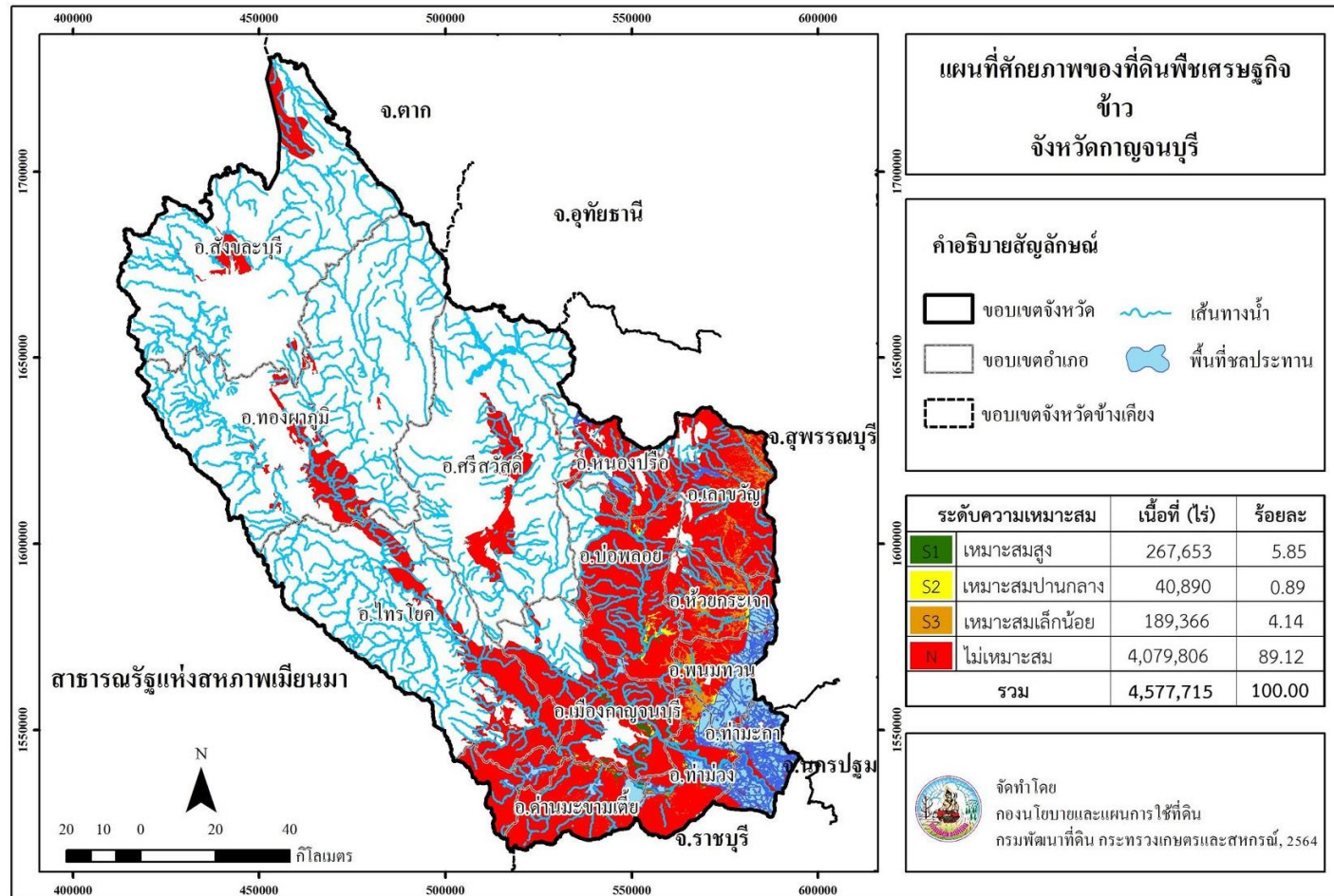
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงานบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

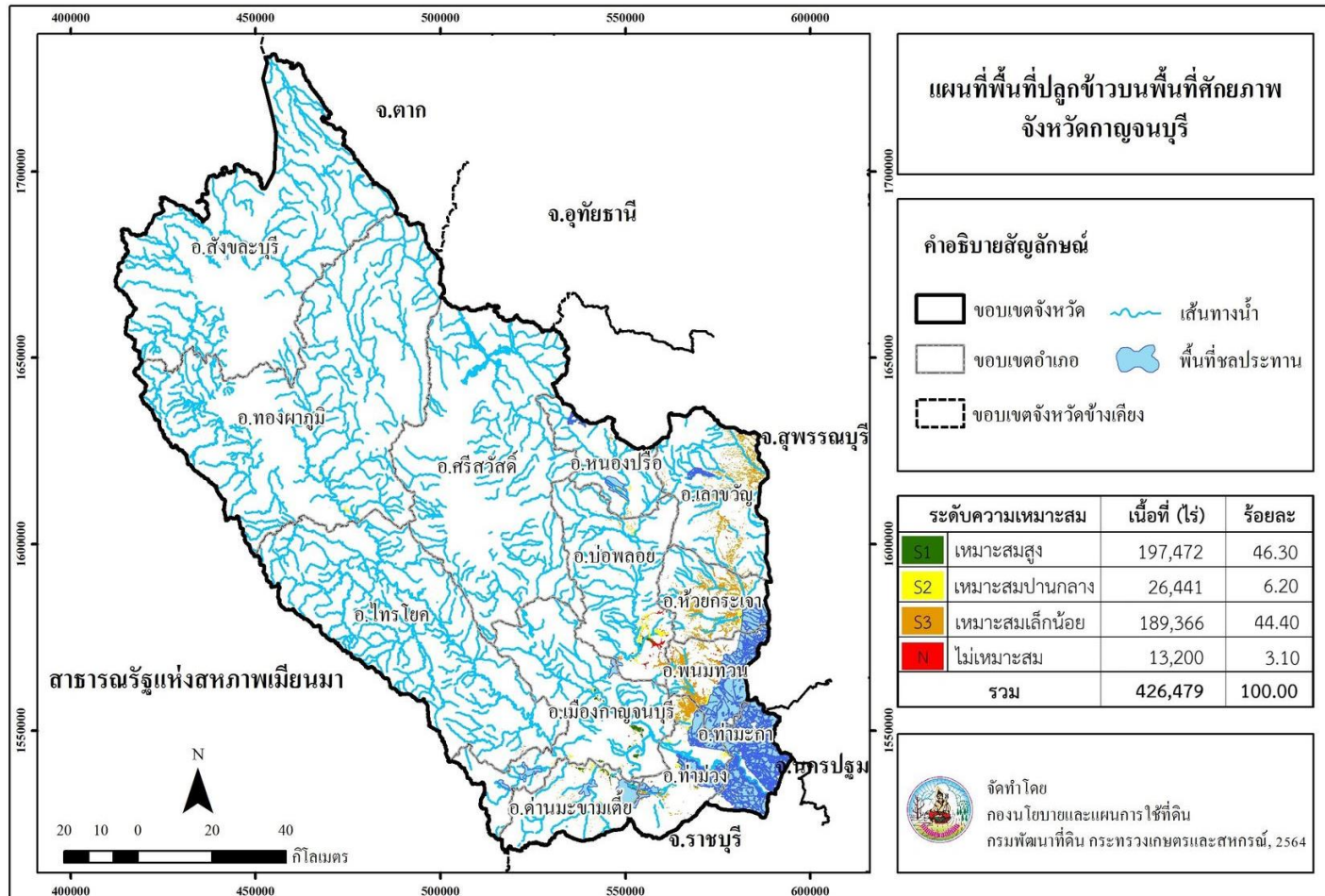
ภาพที่ 8 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจสำปะหลัง จังหวัดกาญจนบุรี

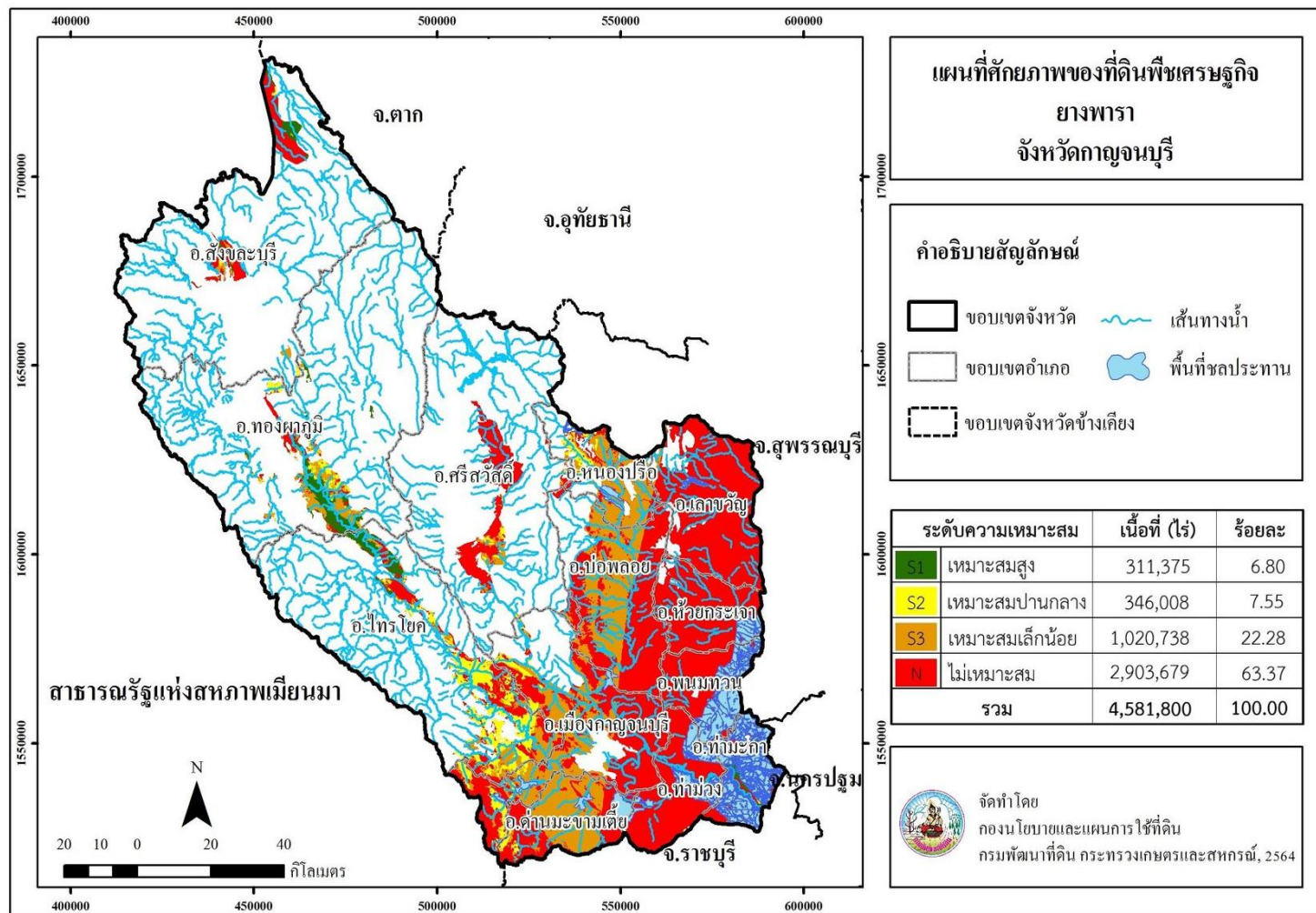
ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

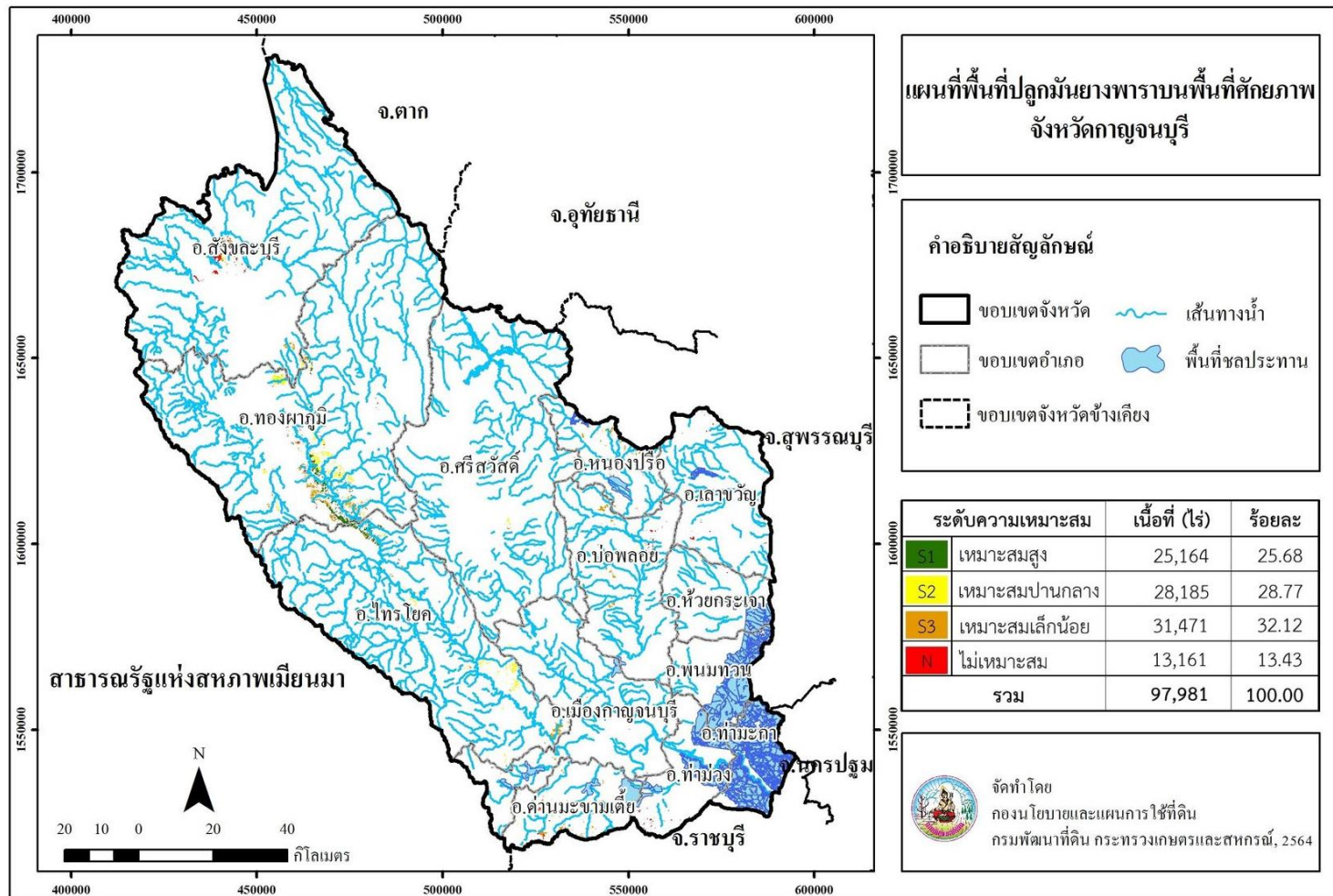
ภาพที่ 10 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 12 ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจยางพารา จังหวัดกาญจนบุรี

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลูग्มันยางพาราบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดกาญจนบุรี

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD